

Początki działalności Wydziału Architektury Wnętrz Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu

Quart 2021, 4
PL ISSN 1896-4133
[s. 212-251]

Między „ładowską” tradycją a odwilżową nowoczesnością

The beginnings of the Faculty of Interior Architecture of the State Higher School of Fine Arts in Wrocław

Between the “Ład” (Harmony) tradition and the Thaw’s modernity

Tomasz Mikołajczak

Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu
The Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław

Na obecnej wystawie silnie zarysowują się dwa wyraźnie odrębne kierunki: jeden realizuje swoje widzenie nowoczesności, posługując się wizją prądów panujących na Zachodzie; drugi wychodzi z genezy polskich form tradycyjnych, przetwarzanych stosownie do nowych metod i częściowo nowego surowca. Drogi twórczości są różne i zależne od upodobań i temperamentów. Przedwcześnie może jeszcze dokonywać oceny i sądu, która z tych dróg jest słuszna i celowa

– pisał w 1958 r. Władysław Wincze we wstępie do katalogu Okręgowej Wystawy Architektu-

At the present exhibition, two clearly distinct directions are strongly marked: one pursues its perception of modernity using the vision of currents prevailing in the West; the other starts from the genesis of Polish traditional forms processed according to new methods and partly new raw material. The creative paths are different and depend on ones’ tastes and temperaments. It is too early perhaps to make an assessment and judgement as to which of these routes is right and expedient,

wrote Władysław Wincze in 1958 in the introduction to the catalogue of the Regional Exhi-

1.

Jan Kowalczyk, fotel i stolik, Wanda Vrabetz, tkanina zasłonowa; Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Jan Kowalczyk, armchair and table, Wanda Vrabetz, curtain fabric; Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

ry Wnętrz i Grafiki, która odbyła się w salach Centralnego Biura Wystaw Artystycznych we Wrocławiu, a prezentowała w dużej mierze dokonania dyplomantów Wydziału Architektury Wnętrz wrocławskiej Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych¹. Słowa założyciela i długoletniego dziekana tegoż wydziału dokumentują rozdźwięk, jaki nastąpił w drugiej połowie lat 50. XX w. w postawach twórczych artystów i artystek starszego i młodszego pokolenia zajmujących się projektowaniem wnętrz i mebli. Okres ten wiązał się ze zmianami zachodzącymi w Polsce czasów odwilży politycznej, które wpływały na pojawienie się nowych potrzeb i oczekiwań społecznych. Odpowiedź na nie stanowiły próby kreowania odmiennych od panujących dotąd – nowoczesnych warunków życia, jakich atrybutami były na nowo zdefiniowane formalnie przedmioty codziennego użytku.

Dążność do zmian w szczególnym stopniu stała się udziałem pokolenia polskich projektantów i projektantek urodzonych w latach 20. XX w., przyjętych do szkół artystycznych tuż po zakończeniu II wojny światowej. Różnorakie doświadczenia życiowe i artystyczne pedagogów oraz stopniowo dojrzewające koncepcje plastyczne grona ich wychowanków spotkały się w tym czasie m.in. w murach nowo utworzonej wrocławskiej PWSSP, co zapoczątkowało, jak pisał Andrzej Jarosz, „ożywczy dialog dwóch generacji”². W nauczaniu malarstwa pierwszych lat funkcjonowania uczelni kanonem edukacji stało się dziedzictwo koloryzmu, którego orędownikami byli przede wszystkim przedstawiciele przedwojennego środowiska krakowskiego – z Eugeniuszem Geppertem na czele. W przypadku architektury wnętrz ton postawom twórczym nadawały osobowość i doświadczenie Władysława Winczego – projektanta wnętrz i mebli, absolwenta warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych, członka Spółdzielni Artystów „Ład”, propagatora rzemieślniczych form produkcji oraz zwolennika funkcjonalnej prostoty połączonej z rodzimymi akcentami stylistycznymi.

biton of Interior Architecture and Graphic Arts held at the Central Office of Art Exhibitions in Wrocław, which to a large extent presented the achievements of graduating students of the Faculty of Interior Architecture of the Wrocław State Higher School of Fine Arts¹. The words of the founder and long-standing dean of this faculty document the split that occurred in the second half of the 1950s in the creative attitudes of artists of the older and younger generation involved in interior and furniture design. This period was associated with a sense of a turning point expressed through a new aesthetics which was a response to the changes taking place in Poland during the political thaw. They influenced the emergence of new social needs and expectations, to which artists responded by attempting to create different from the previous, modern living conditions, the attributes of which would be formally redefined objects of everyday use.

The aspiration for change was particularly shared by the generation of Polish designers born in the 1920s, admitted to art schools just after the end of World War II. At that time, the diverse life and artistic experiences of the teachers and the gradually maturing artistic concepts of their graduates met, among others, within the walls of the newly established State Higher School of Fine Arts in Wrocław, which initiated, as Andrzej Jarosz wrote, “an invigorating dialogue between two generations”². In the teaching of painting in the first years of the Academy’s functioning, the heritage of Colourism became the canon of education, championed above all by representatives of the pre-war Cracow milieu headed by Eugeniusz Geppert, while in the case of interior architecture, the tone of creative attitudes was set by the personality and experience of Wincze, interior and furniture designer, graduate of the Warsaw Academy of Art and Design, member of the Artists’ Cooperative “Ład”, propagator of craft forms of production and proponent of functional simplicity combined with native stylistic accents.

Wydział Architektury Wnętrz

W styczniu 1946 minister kultury i sztuki Władysław Kowalski powierzył Geppertowi zadanie utworzenia we Wrocławiu Wyższej Szkoły Sztuk Pięknych, przekształconej trzy lata później w Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych. 15 października 1946 odbyła się inauguracja pierwszego roku akademickiego. W tym czasie, w budynkach dawnej przedwojennej Miejskiej Szkoły Rzemiosła i Przemysłu Artystycznego przy ul. Traugutta, uruchomiono pracownie rysunku, malarstwa, rzeźby i grafiki, które w kolejnych latach zostały przeobrażone w Wydział Malarstwa, Grafiki i Rzeźby oraz Zakład Drewna i Metalu, przekształcony dwa lata później w Wydział Drewna i Metalu³. W następnym roku akademickim rozpoczęły działalność pracownie i warsztaty ceramiczne, dając początek Wydziałowi Ceramiki i Szkła⁴. Pełny profil kształcenia artystycznego ministerstwo zastrzegło wyłącznie dla dwóch polskich akademii – warszawskiej i krakowskiej, gdzie głównymi kierunkami były malarstwo i rzeźba. Pozostałe uczelnie uzyskały status szkół wyższych, a ich zadaniem miało być kształcenie plastyków przede wszystkim w dziedzinach sztuk warsztatowych, z ograniczonym programowo kursem innych dyscyplin⁵. Podstawowymi kierunkami szkoły wrocławskiej uczyniono ceramikę, architekturę wnętrz i projektowanie sprzętu.

Ustalając ramy programowe dla szkół artystycznych, Ministerstwo Kultury i Sztuki uwzględniło niekorzystne warunki gospodarczo-ekonomiczne zniszczonego podczas wojny kraju, które wymagały gruntownych reform zmierzających do reorganizacji systemu wytwórczości i rozszerzenia programów nauczania o praktyczne aspekty pracy warsztatowej, służące zdobyciu niezbędnych kwalifikacji, prowadzących w dalszej perspektywie do działalności na rzecz rozwoju gospodarki państwa. Ważnym środkiem do osiągnięcia tego celu było pozyskanie – do nauczania poszczególnych dyscyplin – doświadczonych pedagogów z kręgu szkolnictwa rzemieślniczego. Ich zaangażowanie w pracę edukacyjną miało wyznaczyć kierunki twórczego rozwoju gronu pierwszych

Faculty of Interior Architecture

In January 1946, Minister of Culture and Art Władysław Kowalski entrusted Eugeniusz Geppert with the task of establishing the Higher School of Fine Arts in Wrocław, which was transformed three years later into the State Higher School of Fine Arts. The inauguration of the first academic year took place on 15 October 1946. At that time, in the buildings of the former pre-war Municipal School of Crafts and Arts in Traugutta Street, studios of drawing, painting, sculpture and printmaking were opened, which in later years were transformed into the Faculty of Painting, Printmaking and Sculpture and the Department of Woodwork and Metalwork, which two years later became the Faculty of Woodwork and Metalwork³. In the following academic year, ceramic studios and workshops began operating, which gave rise to the Faculty of Ceramics and Glass⁴. The ministry reserved the full profile of artistic education exclusively for two Polish academies – the Warsaw Academy and the Kraków Academy, where painting and sculpture were the leading faculties, while the remaining schools were given the status of higher education institutions and their task was to educate artists primarily in the field of applied arts, with limited courses in other disciplines⁵. Ceramics, interior architecture and equipment design became the core courses of the Wrocław school.

When creating the curriculum framework for art schools, the Ministry of Culture and Art took into account the unfavourable economic conditions in the country destroyed during the war, which required thorough reforms aimed at reorganising the production system and extending the curricula to include the practical aspects of workshop work, with a view to acquiring the necessary qualifications leading in the long run to the development of the national economy. An important means of achieving this goal was to recruit experienced teachers from the crafts education sector to teach individual courses. Their commitment to educational work was to set the directions for the creative

2.

Władysław Wincze podczas przeglądu prac studenckich w PWSSP we Wrocławiu, 1950.

Fot. Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Władysław Wincze during the review of students' works at the PWSSP in Wrocław, 1950.

Photo: ASP Art Documentation Centre in Wrocław

roczników studentów i studentek wrocławskiej uczelni. W maju 1948 Geppert zaproponował zorganizowanie i uruchomienie Zakładu Drewna i Metalu Winczemu, który otrzymał nominację na stanowisko „zastępcy profesora”⁶ i rozpoczął przygotowywanie ram programowych nowo utworzonej jednostki dydaktycznej. W 1991 r. ów ostatni wspominał:

metodę dydaktyczną oparłem o własne doświadczenie. Projekt i jego realizacja połączone są sprzężeniem zwrotnym. W tym celu zorganizowałem przy katedrze, a następnie przy wydziale, zakład stolarski i metaloplastyczny. Tam, przy pomocy wytrawnych rzemieślników, studenci sprawdzali swe projekty, przenosząc dwuwymiarowy rysunek na trójwymiarowy i dostosowany do tworzywa konkretny. Taką metodę wyniosłem z własnej stolarni z czasów okupacji. [...] Zrealizowane prace stawały się przedmiotem ogólnej dyskusji. Wyrabiała ona stosunek

development of the first group of students of the Wrocław Academy. In May 1948, Eugeniusz Geppert proposed the organisation and launching of the Department of Woodwork and Metalwork to Władysław Wincze, who was nominated “deputy professor”⁶ and started to prepare the curriculum framework for the newly created department. In 1991 Wincze recalled:

I based the teaching method on my own experience. The project and its implementation are linked by a feedback loop. To this end, I organised a carpentry and metalwork workshop at the Department, and later at the Faculty. There, with the help of skilled craftsmen, the students tested their designs, transferring the two-dimensional drawing into a three-dimensional concretisation adapted to the material. I learned this method from my own carpentry workshop during the Occupation. [...] Completed works became the subject of general discussion. It de-

krytyczny wpierv do pracy kolegów, a następnie do prac własnych. Ta innowacja przetrwała przez wiele lat i przyniosła pożądany rezultat⁷.

Trwająca przez ponad ćwierć wieku aktywność pedagogiczna Winczego i jego koncepcje nauczania wyrastały z doświadczeń zdobytych w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych (od 1932 r. Akademii), podczas działalności w Spółdzielni Artystów „Ład” (do której Wincze został przyjęty w 1936 r.) i w trakcie okupacyjnej współpracy z Olgierdem Szlekyssem w ramach działalności spółki autorskiej specjalizującej się w produkcji mebli i projektach wnętrz mieszkalnych. Przygotowany program edukacyjny spajał aspekty teoretyczne z praktycznymi. Przyswojenie historii sztuki, historii architektury i historii wnętrz, ćwiczenia z architektury wnętrz, zgłębienie różnorodnych technik artystycznych, opanowanie kursu kompozycji brył i płaszczyzn, materiałoznawstwo, ze szczególnym uwzględnieniem znajomości konstrukcji i technologii drewna, wiedza o osiągnięciach w zakresie krajowego i światowego meblarstwa oraz wykształcenie umiejętności tworzenia rysunku technicznego – prowadziły do praktycznych zajęć warsztatowych i do konstruowania przestrzennych modeli lub prototypów⁸. Kurs Winczego z projektowania sprzętu i architektury wnętrz opierał się na wyznaczaniu zadań projektowych wykonywanych przez studentów i studentki w formie rysunkowych rzutów, często także w postaci makiety. Przechodziły one korektę polegającą na krytycznej analizie zaprezentowanego materiału i na eliminowaniu błędów, która niejednokrotnie przybierała postać dyskusji ideowo-artystycznej [fig. 2]⁹. Praktyce służyły funkcjonujące w uczelni stolarnia i kowalnia, utworzone w pierwszych latach działalności Zakładu Drewna i Metalu.

Szczególnie ważne miejsce w programie edukacyjnym zajmowała stolarnia – w pełni włączona w system kształcenia jako miejsce ćwiczeń, zdobywania nowych doświadczeń i zapoznawania się z właściwościami materiałowymi projektowanych sprzętów. Obsługiwana przez wykwalifikowanych stolarzy, dzięki współpracy Winczego z Rejonowym Urzędem

veloped a critical attitude first towards the work of colleagues, and then towards one's own work. This innovation lasted for many years and brought the desired result⁷.

Wincze's pedagogical activity, which lasted over a quarter of a century, and his teaching methods stemmed from his experience gained at the Warsaw School of Fine Arts (from 1932 the Academy), his activity in the Artists' Co-operative "Ład" (in which he was admitted in 1936), and the aforementioned Occupation-era cooperation with Olgierd Szlekys as part of the authors' company specializing in the production of furniture and residential interior designs. The developed educational programme combined theoretical and practical aspects. Assimilating the history of art, history of architecture and history of interiors, exercises in interior design, learning various artistic techniques, mastering the course of solid and plane composition, material science with particular emphasis on the knowledge of wood construction and technology, knowledge of achievements in national and international furniture making, and developing skills in technical drawing – all this led to practical workshop classes and the construction of spatial models or prototypes⁸. Wincze's classes in equipment design and interior architecture were based on assigning design tasks to students in the form of drawing projections taking into account perspective, often also in the form of a mock-up, after which they underwent a revision consisting of a critical analysis of the presented material and elimination of errors, which often took the form of an ideological and artistic discussion [Fig. 2]⁹. A carpenter's shop and a blacksmith's shop, established in the first years of operation of the Woodwork and Metalwork Unit, served the practical classes.

The carpentry shop occupied a particularly important place in the educational programme, and was fully integrated into the training system as a place for practising, gaining new experience and learning about the material properties of designed equipment. Operated by qualified carpenters, it was equipped, thanks to

Likwidacyjnym w Kłodzku została wyposażona w niezbędne urządzenia. Początkowo jedynym współpracownikiem Winczego był Marian Steczowicz – architekt, architekt wnętrz, również członek „Ładu”. Prowadził konwersatoria z projektowania wnętrz i przedmiot o nazwie „Kompozycja brył i płaszczyzn”, zainspirowany kursem o podobnej nazwie wpisanym przed wojną do programu nauczania warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych przez nauczyciela i mentora Winczego, prof. Wojciecha Jastrzębowski (w późniejszym czasie przedmiot ten przejęła we Wrocławiu jego córka, Helena Jastrzębowska). Rysunek techniczny i geometrię wykładał architekt Roman Trocki, a propedeutykę i historię architektury – Tadeusz Broniewski¹⁰.

Ważną zmianą organizacyjną było przekształcenie w październiku 1950 tymczasowego Wydziału Drewna i Metalu w Wydział Architektury Wnętrz i mianowanie Winczego jego pierwszym dziekanem. Przy nowej jednostce dydaktycznej powołano także Radę Wydziału oraz uchwalono utworzenie czterech katedr: Katedry Malarstwa i Rysunku, przeznaczonej dla wszystkich roczników studiów, której kierownikiem został Stanisław Pękalski, z adiunktami Andrzejem Willem i Władysławem Kamińskim; dyplomującej Katedry Architektury Wnętrz dla wyższych roczników, z kierownikiem Marianem Steczowiczem, a następnie Marianem Sigmundem – pracownikiem Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie; również dyplomującej Katedry Projektowania Architektonicznego, której kierownictwo objął Steczowicz; oraz dyplomującej Katedry Projektowania Sprzętu, na której czele stanął Wincze¹¹. W tym samym roku powstał także Zakład Drewna, kierowany przez instruktora zawodu, Grzegorza Jarosza, i Zakład Metaloplastyki, działający pod przewodnictwem Pawła Lamersa. W 1952 r. odbyły się pierwsze egzaminy dyplomowe, pod nadzorem komisji składającej się z rektora i profesorów różnych wydziałów. Gmach uczelni opuściło wówczas jedenaścioro pierwszych absolwentów i absolwentek Wydziału Architektury Wnętrz – w tym cztery osoby, które zasiły szereg kadry dydaktycznej i na długie lata związały swą działalność z wrocławską PWSSP: Józef Chierowski

Wincze’s cooperation with the Liquidation Office in Kłodzko, with the necessary equipment. Initially, Wincze’s only collaborator was Marian Steczowicz, an architect and interior architect, also a member of “Ład” cooperative, who taught interior design and a course called Composition of Solids and Planes, whose creation was inspired by a course with a similar name introduced into the curriculum of Warsaw’s School of Fine Arts before the war by Wincze’s teacher and mentor, Professor Wojciech Jastrzębowski (later Helena Jastrzębowska took over the teaching of this course in Wrocław). Technical drawing and geometry were taught by the architect Roman Trocki, while the propaedeutics and history of architecture were taught by Professor Tadeusz Broniewski¹⁰.

An important organisational change took place in October 1950, when the temporary Faculty of Woodwork and Metalwork was transformed into the Faculty of Interior Architecture and Wincze was appointed its first Dean. The Faculty Council was also established at the new teaching unit, and four departments were set up: The Department of Painting and Drawing, intended for all years of study, with Stanisław Pękalski as head, with adjunct professors Andrzej Willem and Władysław Kamiński, the graduating Department of Interior Architecture for the higher years with Marian Steczowicz as head, and later Marian Sigmund – an employee of the Academy of Fine Arts in Kraków, also the graduating Department of Architectural Design, with Marian Steczowicz as head, and the graduating Department of Equipment Design, with Wincze as head¹¹. The same year also saw the establishment of the Woodwork Department, headed by vocational instructor Grzegorz Jarosz, and the Metalwork Department, headed by Paweł Lamers. In 1952, the first diploma exams were held under the supervision of a commission consisting of the Rector and professors from various departments, and the first eleven graduates of the Faculty of Interior Architecture left the Academy, including four people who joined the teaching staff and would be associated with the Academy for many years: Józef Chierowski (with the first di-

(z pierwszym numerem dyplomu uczelni), Tadeusz Forowicz, Jan Kowalczyk i Zbigniew Kawecki. Niestety, w tym samym czasie pojawiły się także pierwsze problemy, będące wynikiem niedoborów kadrowych i prób niekorzystnej reorganizacji, narzucanej przez ministerstwo, a zmierzającej do przekształcenia wydziałów architektury wnętrz w wydziały architektury, nadające uprawnienia inżynierskie¹². Wobec zdecydowanego sprzeciwu Winczego dążenie to zostało czasowo wstrzymane.

Polityka personalna prowadzona przez dziekana wydziału stanowiła dowód świadomego budowania zespołu pedagogicznego opartego na gronie dawnych i obecnych współpracowników i współpracowniczek wywodzących się ze środowiska osób związanych z warszawskim „Ładem”. Zaproszenie Sigmunda, jednego z założycieli spółdzielni, a ponadto Steczowicza i Jastrzębowskiej wzmacniało wprowadzone przez Winczego metody nauczania, wyznaczając jednostce klarowne cele budowania związków z przedwojenną tradycją warsztatową – dostosowaną do wymogów współczesności, z powodzeniem kontynuowaną przez Winczego i Szlekysa od drugiej połowy lat 40. XX w. w ich własnej praktyce zawodowej. Potwierdzeniem tych założeń, zyskujących odzwierciedlenie w projektach wychowanków wydziału w pierwszych latach jego funkcjonowania, była ekspozycja mebli, wyrobów sztuki użytkowej i projektów wnętrz na wystawie szkolnej, zorganizowanej w 1954 r., udokumentowanej na zdjęciach Zdzisława Holuki – wówczas studenta, a w przyszłości kierownika Zakładu Fotografii wrocławskiej PWSSP [fig. 3]. Na wystawie znalazły się prace dyplomantów, m.in. plansze projektowe z rzutami perspektywicznymi sali koncertowej Związku Kompozytorów Polskich, autorstwa Tadeusza Ciałowicza, i projekty wnętrz Ryszarda Gachowskiego, stanowiące przykłady rewaloryzacji wnętrz historycznych. Ekspozowano także propozycje studentów i studentek młodszych roczników, np. żelazny kinkiet Joanny Giers i kutą żelazną kratę Holuki.

Zaprezentowany na wystawie repertuar form, odniesień stylistycznych i rozwiązań technicznych jednoznacznie wpisywał się w propa-

ploma number), Tadeusz Forowicz, Jan Kowalczyk and Zbigniew Kawecki. Unfortunately, at the same time the first problems emerged as a result of staff shortages and attempts at an unfavourable reorganisation imposed by the Ministry, aimed at transforming the interior architecture faculties into faculties of architecture granting engineering qualifications¹². Due to strong opposition from Wincze, this idea was temporarily discontinued.

The personnel policy adopted by the Dean of the Faculty showed that he was consciously building a teaching team based on a group of his past and present collaborators coming from the milieu of people connected with the Warsaw “Ład”. The invitation of Marian Sigmund, one of the founders of the Cooperative, of Marian Steczowicz, and of Halina Jastrzębowska, strengthened the teaching methods introduced by Wincze, setting for the department clear goals of building links with the pre-war workshop tradition adapted to the contemporary requirements, successfully implemented by Wincze and Szlekys since the second half of the 1940s in their own professional practice. These assumptions, reflected in the designs of the graduates of the Faculty in the first years of its functioning, were demonstrated in the exposition of furniture, applied arts products, and interior designs at the school exhibition organised in 1954, documented in photographs by Zdzisław Holuka – then a student, and later the head of the Photography Department of Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych (State Higher School of Fine Arts – PWSSP) in Wrocław [Fig. 3]. The exhibition presented works by graduating students, including design boards with perspective projections of the Polish Composers’ Union concert hall by Tadeusz Ciałowicz and interior designs by Ryszard Gachowski, which are examples of revalorisation of historical interiors, as well as by students of younger years, including an iron wall lamp by Joanna Giers and a wrought iron grate by Holuka.

The repertoire of forms, stylistic references and technical solutions presented at the exhibition were clearly in line with the aesthetic canon propagated by the Faculty’s pedagogues. Most

3.

Wystawa prac studenckich w PWSSP we Wrocławiu, 1954. Fot. Z. Holuka, archiwum prof. W. Kowalskiego
Exhibition of student works at the PWSSP in Wrocław, 1954. Photo: Z. Holuka, archive: Prof. W. Kowalski

gowany przez pedagogów wydziału wzorzec estetyczny. Większość mebli miała prostą, masywną budowę i uwydatniała dekoracyjne walory materii drewna. Siedziska zaopatrzone były w miękką tapicerkę i wspierały się na drewnianej konstrukcji ramowej nóg. Większą lekkością odznaczały się nieduże stoliki z koncentrycznie rozmieszczonymi wspornikami podtrzymującymi szklane blaty, w których odnaleźć można inspiracje meblami Winczego i Sigmunda. Meble zostały wykonane tradycyjnymi metodami stolarskimi, uwzględniającymi ręczną obróbkę i szlifowane powierzchnie. Widoczne na zdjęciach plansze z projektami wewnątrz przywołują formy historyzujące lub nawiązują do tradycji ludowej w postaci wieloramiennych żyrandoli, kutej krat, witryn, stołów i krzeseł z toczonymi nogami, a także wełnianych tkanin i zestawów

of the furniture had a simple, massive structure, exposed the decorative qualities of wood matter, the seats were covered with soft upholstery and supported on a wooden frame structure of legs. More lightness was present in the small tables with concentrically placed brackets supporting glass tops, in which one can find inspiration from the furniture of Wincze and Sigmund. The furniture was made using traditional carpentry methods, including handwork and sanded surfaces. The boards with interior designs visible in the photographs evoke historicist or folk forms and solutions with details adapted to the architectural framework of the rooms under development in the form of multi-armed chandeliers, wrought iron grates or showcases, tables and chairs with turned legs, as well as woollen fabrics and shelves with ceram-

naczyń ceramicznych. Efekty prac młodych adeptów architektury wnętrz są też widowym wyrazem opanowania umiejętności wykorzystywania różnorodnych materiałów, w szczególności zaś drewna i metalu, co w oczywisty sposób można wiązać ze współpracą studentów i studentek z pracownikami obu wydziałowych zakładów.

Oba warsztaty – stolarski i metaloplastyczny – umożliwiły podejmowanie działań projektowych na zlecenie zewnętrznych instytucji i placówek. W latach 50. i 60. XX w. zespół pracowników i studentów uczelni pod kierownictwem Winczego wykonał wyposażenie kilku wrocławskich wnętrz, w których dostrzec można wpływy idei artystycznych samego kierownika wydziału. Jednym z najwcześniejszych wrocławskich projektów Winczego, zrealizowanym przy udziale młodych współpracowników: Chierowskiego, Kowalczyka i Forowicza, jest aranżacja wnętrza dawnej Katedry i Zakładu Immunologii Akademii Medycznej: gabinetu prof. Ludwika Hirszfelda i biblioteki¹³. Oba wnętrza – poprzez staranność rzemieślniczego wykonania, akcentowanie dekoracyjnych walorów drewnianych okładzin i elementów z kutego żelaza oraz zastosowanie detali nawiązujących do rodzimych tradycji plastycznych – z jednej strony, manifestowały przynależność do „Ładu”, z drugiej zaś przywoływały reminiscencje nieodległej, okupacyjnej twórczości Winczego.

Kolejną zespołową realizacją artystów związanych z Wydziałem Architektury Wnętrz, mającą tym razem charakter przymusowego uczestnictwa w wykonywaniu zlecenia władz, była rewaloryzacja wnętrza zrujnowanej w czasie wojny resursy Stowarzyszenia Kupców Chrześcijańskich, z przeznaczeniem jej na siedzibę klubu oficerskiego żołnierzy Armii Radzieckiej. Renowacja, przeprowadzana od października 1952 do lutego 1953, objęła wszystkie pomieszczenia gmachu, m.in. okazałą salę bankietową, bibliotekę, *foyer* i reprezentacyjną klatkę schodową¹⁴. Wincze, jako kierownik zespołu projektowego, był odpowiedzialny za utrzymanie jednolitości formalno-stylistycznej, unikał aluzji socrealistycznych i starał się nawiązywać do tradycji historycznej „polskiego empire’u” oraz

ic vessels. The effects of the work of the young adepts of interior architecture are also a visible manifestation of their mastery of using various materials for design purposes, especially wood and metal, which can obviously be linked to the cooperation of the students with the employees of both departments of the Faculty.

The carpentry and metalwork workshops operating at the Faculty enabled it to undertake design work commissioned by external institutions. In the 1950s and 1960s, a team of workers and students of the Academy under Wincze’s direction created several interesting interiors, in which one can see the influence of the artistic ideas of the head of the Faculty himself. One of Wincze’s earliest Wrocław designs, which was implemented with the participation of his young collaborators: Józef Chierowski, Jan Kowalczyk and Tadeusz Forowicz, is the furnishing of the interiors of the former Faculty and Department of Immunology of the Medical Academy: the study of Professor Ludwik Hirszfeld and the library implemented in the next stage¹³. Both interiors, through meticulous craftsmanship, accentuation of the decorative qualities of the wooden panelling and wrought iron, and the use of details referencing domestic artistic traditions, on the one hand manifested their belonging to the “Ład”, while on the other evoked reminiscences of Wincze’s work from the Occupation period.

Another team project by artists associated with the Faculty of Interior Architecture, this time in the form of compulsory participation in a commission from the State’s authorities, was the revalorisation of the interiors of the Christian Merchants’ Association club, ruined during the war and intended as the seat of an officers’ club for Soviet army soldiers. The renovation, carried out from October 1952 to February 1953, covered all the rooms of the building, including the magnificent banquet hall, the library, the foyer, the lobby and the representative staircase¹⁴. Wincze, as the head of the design team, was responsible for maintaining formal and stylistic uniformity, and at the same time avoiding the use of Socialist Realist allusions, he tried to refer to the his-

przedwojennego *art déco*¹⁵. Tego typu tendencje, odznaczające się uproszczoną kompozycją i monumentalizacją form projektowanych mebli, przejawiali także młodszy uczestnicy projektu: Chierowski i Forowicz.

W latach 1954–1956 zrealizowano Kościuszkowską Dzielnicę Mieszkaniową – pierwszą poważną inwestycją mieszkalno-usługową w powojennej historii Wrocławia. Rok po rozpoczęciu przedsięwzięcia do prac projektowych przystąpił Wincze, któremu powierzono aranżację wnętrz księgarni „Pod Arkadami” i kwaciarni. Choć architektura zabudowy pl. Kościuszki wpisywała się w oficjalnie propagowane przez władzę ludową historyzujące „formy narodowe”, to realizacja wnętrz przypadła już na zmierzch doktryny socrealistycznej w Polsce. Projekty Winczego odznaczały się świeżością koncepcji i śmiałością rozwiązań artystycznych. Powierzchnię górnej części ściany kwaciarni wypełniało abstrakcyjne malowidło wykonane na szklanych tafkach przez Aleksandra Jędrzejewskiego i Wiesława Langego. Bardziej konwencjonalne rozwiązanie uzyskała ogólna koncepcja aranżacji wnętrz księgarni, choć i tu nie zabrakło elementów symbolizujących nowe podejście do projektowanych sprzętów. Przy ścianach rozmieszczone były barwne regały na książki, do skrajnych filarów przylegały zaś lady i drewniane gabloty wsparte na metalowych stojakach. Wyposażenie uzupełniały stoliki i krzesła z nogami wykonanymi ze stalowych rurek¹⁶.

W drugiej połowie lat 50. XX w. w twórczości Winczego dostrzec można zainteresowanie nowym zestawem form i technologii, nawiązujących do popularnych wtedy na Zachodzie wzorców, które wpisywały się także w obecne w kraju i chętnie przejmowane refleksy nowoczesności. Miękkie organiczne formy, elipsoidalne kształty, zaokrąglone narożniki definiują eksperymentalną serię krzeseł wykonanych z giętej sklejki, a także rysunkowe projekty siedzisk, w których artysta po raz pierwszy w swej karierze zastosował dwubarwne tworzywa sztuczne. W przypadku mebli ze sklejki inspiracją dla Winczego było nowatorskie krzesło Jana Kurzątkowskiego, zaprezentowane na I Ogólnopolskiej Wystawie Architektury Wnętrz i Sztuki

torical tradition of “Polish Empire Style” and pre-war Art Déco¹⁵. Such tendencies towards a simplified monumentalisation of the forms of designed furniture were also manifested by the younger members of the project, Chierowski and Forowicz.

In the years 1954–1956 the Kościuszeko Housing Estate was built, the first major residential-service investment in the post-war history of Wrocław. A year after the commencement of the project, Wincze joined in, entrusted with the interior design of the “Pod Arkadami” (Under Arcades) bookshop and flower shop. Although the architecture of Kościuszeko Square was in keeping with the officially promoted historicist “national forms”, the interiors were built already in the twilight of the Socialist Realist doctrine in Poland. Wincze’s designs were characterised by freshness of concept and boldness of artistic solutions. The surface of the upper wall of the flower shop was filled with an abstract painting made on combined glass panels by Aleksander Jędrzejewski and Wiesław Lange. A more conventional solution was given to the overall concept of the bookshop’s interior design, although even here there were elements symbolising a new approach to the designed equipment. Colourful bookshelves were placed by the walls, while counters and wooden showcases supported on metal racks adjoined the outermost pillars. The furnishings were supplemented by tables and chairs with legs made of steel tubes¹⁶.

In the second half of the 1950s in Wincze’s work one can notice an interest in a new repertoire of forms and technologies, referring to the patterns popular in the West at that time, which corresponded also to the reflexes of modernity present in Poland and eagerly adopted. Soft organic forms, ellipsoidal shapes, and rounded corners define an experimental series of chairs made from bent plywood, as well as drawings of seat designs in which the artist used two-coloured plastic for the first time in his career. In the case of plywood furniture, Wincze was inspired by an innovative chair designed by Jan Kurzątkowski and presented at the 1st National Exhibition of Interior Ar-

Dekoracyjnej w Zachęcie w 1952 roku¹⁷. W dobie pojałtańskiego porządku żelaznej kurtyny, wobec ograniczonych możliwości swobodnego przemieszania się na Zachód i przyswajania najnowszych trendów w sztuce użytkowej, Wincze na szkolnych zajęciach prezentował – pozyskiwane od dyrektorki Instytutu Wzornictwa Przemysłowego, Wandy Telakowskiej – poczytne światowe periodyki branżowe, takie jak szwedzkie „Form” i włoskie „Domus”, aby, jak sam pisał, „nie tylko zaznajomić studentów z wzornictwem europejskim, lecz również rozbudzić własne i niezależne poglądy na ten dział sztuki”¹⁸. Szybko jednak został zmuszony do zarzucenia tej metody dydaktycznej – ze względu na oskarżenia o szerzenie formalizmu i obcej propagandy. Okazję do zapoznania się z wzornictwem krajów Europy Zachodniej stanowiła także jedna z pierwszych po zakończeniu II wojny światowej zagranicznych podróży Winczego, której celem było uczestnictwo w 1957 r., wraz z członkami Związku Polskich Artystów Plastyków, w mediolańskim *triennale* wzornictwa. Włoska wyprawa zaowocowała eksperymentami z nowymi rozwiązaniami konstrukcyjnymi mebli, m.in. opracowaniem projektu krzeseł opartych na trzech nogach i stworzeniem kilku prototypów. Wydaje się jednak, że tego typu innowacje nigdy zasadniczo nie wpłynęły na zmianę pryncypiów artystycznych Winczego, polegających na odwoływaniu się do rodzimych tradycji sztuki użytkowej, których refleksy pojawiać się będą w jego projektach aż do końca lat 70. XX wieku.

Asystenci

Bezpośredni wpływ na kształt i charakter pierwszych dwóch dekad działalności Wydziału Architektury Wnętrz wywierało grono najbliższych współpracowników Winczego. Twórca i dziekan wydziału budowę swojego zespołu pedagogiczno-artystycznego oparł w głównej mierze na kooperacji z najzdolniejszymi studentami przyjętymi na uczelnię w pierwszych latach jej funkcjonowania, którzy stanowiska asystenckie otrzymywali nieraz jeszcze w trakcie nauki. Jed-

chitecture and Decorative Arts in Zachęta in 1952¹⁷. In the post-Yalta era of the Iron Curtain, with limited opportunities for free travel to the West and assimilation of the latest trends in applied arts, Wincze, during classes with his students, presented renowned world magazines: Swedish “Form” and Italian “Domus”, obtained from the director of the Institute of Industrial Design, Wanda Telakowska, in order to, as he himself wrote, “not only familiarise students with European design, but also awaken his own and independent views on this branch of art”¹⁸. However, he was soon forced to abandon this teaching method due to accusations of spreading formalism and foreign propaganda. An opportunity to get acquainted with the design of Western European countries was also one of Wincze’s first foreign trips after the end of the war, the aim of which was participation in the Milan Triennale in 1957 together with members of the Association of Polish Artists and Designers. The Italian trip resulted in the artist’s experiments with new furniture construction solutions, including the development of chairs based on three legs and the creation of several prototypes using a similar idea. It seems, however, that such innovations never fundamentally changed the artist’s artistic principles, which consisted in referring to the native traditions of Polish functional art, reflections of which would appear in Wincze’s projects until the end of the 1970s.

Assistants

An important factor directly influencing the form and character of the first two decades of activity of the Faculty of Interior Architecture was the group of Wincze’s closest collaborators. The creator and dean of the Faculty built his pedagogical and artistic team mainly on cooperation with the most talented students admitted to the Academy in its first years of its functioning, who often took up assistant positions while still in the course of their education. One of them was Tadeusz Forowicz, who became Wincze’s junior assistant in 1950 and received

nym z nich był Tadeusz Forowicz, który w 1950 r. został młodszym asystentem Winczego, a dwa lata później uzyskał dyplom ukończenia studiów. Działalność Forowicza stanowi przykład twórczości bodaj najbardziej wiernej wzorcom artystycznym Winczego, choć uwzględniającej zarazem recepcję bardziej współczesnych trendów projektowych, obecnych w środowisku młodszego pokolenia projektantów i projektantek działających w Instytucie Wzornictwa Przemysłowego i w powojennym „Ładzie”. W projektach mebli Forowicz najczęściej wykorzystywał drewno – głównie brzoza, jesion, dąb lub sklejkę z klejną jaworową¹⁹. Jego dorobek artystyczny obejmuje unikatowe realizacje, prezentowane m.in. na ekspozycjach ogólnopolskich i na lokalnych wystawach okręgowych, oraz projekty wyposażenia wnętrz wykonywane na zamówienie instytucji publicznych i obiektów usługowych. Na ostatnim roku studiów artysta zadebiutował na I Ogólnopolskiej Wystawie Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej w warszawskiej Zachęcie, gdzie zaprezentował projekt wyposażenia wnętrza baru rybnego²⁰. Wraz z zespołem kierowanym przez Winczego brał udział w projektowaniu gabinetu Hirszfelda, w którym opracował formę drzwi wejściowych. W następnym roku wykonał komplet projektów wnętrz, mebli i detali do gabinetu historycznego Oficerskiej Szkoły Piechoty we Wrocławiu i wyposażenie pomieszczeń Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego.

Kolejnym przedsięwzięciem Forowicza była ponowna kooperacja z zespołem kierowanym przez szefa Wydziału Architektury Wnętrz opracującym pomieszczenia późniejszej siedziby Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej we Wrocławiu, gdzie artysta zaprojektował komplet mebli do kawiarni i czytelnicy, za które w 1955 r. otrzymał II nagrodę na Okręgowej Wystawie Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej²¹. W 1956 r. zaprojektował z kolei wnętrza świetlicy uchodźców greckich i salonu fryzjerskiego we Wrocławiu, a także meble do szkoły baletowej w Warszawie, w których zastosował okładzinę winylową.

Inny interesujący projekt z 1956 r., zrealizowany dwa lata później – potwierdzający zwią-

his diploma two years later. Forowicz's work is an example of probably the most faithful to Wincze's artistic patterns, although at the same time it takes into account the reception of more contemporary design trends, present among the younger generation of designers active in the Institute of Industrial Design and the post-war “Ład”. In his furniture designs he usually used wood, mainly birch, ash, oak or plywood with sycamore veneer¹⁹. Forowicz's artistic output includes unique executions presented, among others, at national and local district exhibitions, as well as interior designs commissioned by public institutions and service facilities. In the last year of his studies, the artist made his debut at the 1st National Exhibition of Interior Architecture and Decorative Arts at the Warsaw Zachęta, where he presented an interior design of a fish bar²⁰. Together with a team led by Wincze, he took part in designing works of Hirszfeld's study, where he worked out a form of an entrance door. In the following year, the artist made a set of designs of interiors, furniture and details for the historical room of the Officer Infantry School in Wrocław and the work security room of the Municipal Renovation and Construction Company in Wrocław.

The next project was another collaboration with the team led by the head of the Faculty of Interior Architecture designing the interiors of the headquarters of the Polish-Soviet Friendship Society in Wrocław, where Forowicz designed a set of furniture for a café and a reading room, for which he received the 2nd prize at the Regional Exhibition of Interior Architecture and Decorative Arts in 1955²¹. In 1956, the artist designed the interiors of a common room for Greek refugees, the pavilions of the Rationalisation Exhibition and a hairdressing salon in Wrocław, as well as furniture for a ballet school in Warsaw, in which he used vinyl cladding.

Another interesting design from 1956, implemented two years later, confirming Forowicz's ties with the “Ład” tradition, albeit adapted to contemporary requirements, was the arrangement of the café in the Kościuszko

ki Forowicza z tradycją „ładowską”, aczkolwiek przystosowaną do wymogów współczesności – stanowiła aranżacja kawiarni w Kościuszkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej [fig. 4]. Wnętrze składało się z wysokiego drewnianego baru, z czołową płaszczyzną pokrytą winylem i blatem wzmocnionym wspornikami, oraz z wysmukłych stołków barowych. Obok mieściły się drewniane fotele tapicerowane skórą i niewielkie stoliki ze szklanym okrągłym blatem. Formy mebli umiejętnie łączyły tradycyjne elementy drewniane (z dekoracyjnymi układami usłojenia) z kontrastująco zestawionymi stalowymi rurkami, które dyskretnie wprowadzały do wnętrza akcent nowoczesności.

Ok. 1960 r. Forowicz przeprowadził modernizację wnętrza Domu Kultury Kolejarza w Ostrowie Wielkopolskim, zaprojektował wnętrza „ze sprzętem i detalami” wzorcowni Huty Szkła w Stroniu Śląskim²², a także zaaranżował pomieszczenia Hotelu Oficerskiego we Wrocławiu. W latach 1962–1963 należał do zespołu pracującego nad wystrojem wnętrza budynku PWSSP przy pl. Polskim, wykorzystując m.in. w pomieszczeniu biblioteki układ diagonalnie rozmieszczonych miejsc do pracy wspartych na żelaznych konstrukcjach ramowych. W latach 1966–1968 wraz z Witoldem Jackiewiczem i Piotrem Karpińskim zaprojektował pomieszczenia Szkoły Inspekcji Pracy we Wrocławiu, a w r. 1974 opracował historyzującą w duchu koncepcję wnętrza salonu recepcyjnego Opery Wrocławskiej. W 1975 r. objął funkcję rektora wrocławskiej PWSSP, którą piastował do r. 1978.

Na kartach polskiej historii sztuki użytkowej na stałe zapisała się też postać Józefa Chierowskiego – studenta Winczego, a następnie jego młodszego asystenta, którym artysta został na ostatnim roku studiów²³. Po ukończeniu edukacji objął kierownictwo Zakładu Metalu. W tym czasie brał także udział w realizacji wnętrza wrocławskiej siedziby Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej oraz zaprojektował ołtarz kościoła w Świętej Katarzynie. Pod koniec lat 50. XX w. zrezygnował ze stanowiska na Wydziale Architektury Wnętrz, choć nadal prowadził zajęcia dydaktyczne. W 1959 r. rozpoczął współpracę z Dolnośląską Fabryką Mebli w Świebodzicach,

Housing Estate [Fig. 4]. The interior consisted of a tall wooden bar with a vinyl-covered front face and a support-bracket reinforced top as well as tall bar stools. Next to the bar there were spaced wooden armchairs upholstered with artificial leather and small tables with a round glass top. The forms of furniture skilfully combined traditional wooden elements with decorative arrangements of grain with contrasting steel pipes, which discreetly introduced a hint of modernity into the interior.

Around 1960 Forowicz modernized the interiors of Railwayman's Culture House in Ostrow Wielkopolski, designed the interiors "with equipment and details"²² of the pattern-shop of the Glassworks in Stronie Śląskie and also elaborated an arrangement of rooms of Officers' Hotel in Wrocław. In 1962-1963, he took part in the team working on the interior design of the PWSSP building at Polski Square, using, among other things, diagonally distributed work places supported by an iron frame structure in the designed library interior. In 1966-1968, together with Witold Jackiewicz and Piotr Karpiński, the artist designed the rooms of the Work Inspection School in Wrocław, and in 1974 he developed a historicising concept for the interior of the reception hall of the Wrocław Opera. In 1975 Forowicz became rector of the Academy of Art and Design in Wrocław, a position he held until 1978.

Józef Chierowski, a student of Wincze and then his junior assistant, whom he became in the last year of his studies, has been permanently inscribed in the pages of the Polish history of applied art²³. After graduation, the artist worked as a manager in the Metalwork Department, during which time he participated in the implementation of the interiors of the Wrocław headquarters of the Polish-Soviet Friendship Society and he also designed the altar of the church in Święta Katarzyna. At the end of the 1950s, he resigned from his position at the Faculty of Interior Architecture, although he continued to teach, and in 1959 he began his cooperation with the Lower Silesian Furniture Factory in Świebodzice, with which he was associated until 1965. The result of this cooper-

z którą był związany do 1965 roku. Wynik tej kooperacji stanowiła seryjna produkcja najsłynniejszego mebla zaprojektowanego przez Chierowskiego – fotela 366. W następnych latach artysta pełnił funkcję projektanta w Świdnickich Fabrykach Mebli, w Świdnickich Fabrykach Urządzeń Przemysłowych i w Olsztyńskiej Fabryce Mebli, a w 1971 r. związał się zawodowo z wrocławskim Miastoprojektem, gdzie wraz z zespołem opracowywał aranżacje pomieszczeń Zakładów Elektronicznej Techniki Obliczeniowej. Ponadto współpracował z Legnicką Fabryką Fortepianów i Pianin, dla której w latach 1965–1967 zaprojektował pięć typów obudowy instrumentów muzycznych. Z kolei działalność artysty w Pracowniach Sztuk Plastycznych zaowocowała realizacją wnętrz kilku wrocławskich zakładów przemysłowych i obiektów użyteczności publicznej: Dolnośląskiego Centrum Medycznego „Dolmed”, Hutmenu, Herbapolu, Kliniki Chirurgii Urazowej Akademii Medycznej i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Poza Wrocławiem Chierowski zaprojektował reprezentacyjne wnętrza Urzędu Wojewódzkiego w Legnicy oraz przeprowadził modernizację sceny i widowni tamtejszego teatru. W 1973 r. otrzymał stanowisko starszego wykładowcy w Katedrze Wzornictwa wrocławskiej PWSSP, dwa lata później objął kierownictwo Pracowni Projektowania Wstępnego, a w 1976 r. – Katedry Projektowania Form Przemysłowych. Od 1984 r. wraz z Karpińskim prowadził Pracownię Projektowania Mebla, jednak rok później ze względów zdrowotnych przeszedł na wcześniejszą emeryturę.

Ważne miejsce u boku Winczego zajmował Jan Kowalczyk, który obronił dyplom w 1952 r. i został asystentem dziekana wydziału, następnie pełnił funkcję adiunkta, a w 1968 r. uzyskał stopień docenta. W latach 1978–1979 był kierownikiem Katedry Projektowania Wnętrz i jednocześnie, po odejściu Winczego na emeryturę, został mianowany dziekanem Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa²⁴. Obie funk-

tion was the mass production of the most famous piece of furniture designed by Chierowski, namely the armchair 366. After that period, he worked as a designer in Świdnica Furniture Factories, Świdnica Industrial Equipment Factories and Olsztyn Furniture Factory, and in 1971 he became professionally involved with the Miastoprojekt in Wrocław, where, together with a team of designers, he designed the interiors of the Electronic Computing Technology Works. Moreover, he cooperated with the Legnica Piano Factory, for which he designed five types of musical instrument casings in 1965–1967, while his cooperation with the Visual Arts Workshops resulted in the implementation of interiors for several Wrocław industrial plants and public utility buildings: these were: “Dolmed” Lower Silesian Medical Centre, Hutmen, Herbapol, the Trauma Surgery Clinic of the Medical Academy and the Provincial Public Library. Apart from Wrocław, Chierowski designed the representative interiors of the Voivodeship Office in Legnica and modernised the stage and auditorium of a local theatre. In 1973, he was appointed senior lecturer at the Department of Design at the Academy of Art and Design in Wrocław, two years later he became head of the preliminary design workshop, and in 1976 he became head of the Department of Industrial Forms Design. From 1984, together with Piotr Karpiński, he ran the Furniture Design Workshop, but one year later he resigned for health reasons and took early retirement.

An important position at Wincze’s side was played by Jan Kowalczyk, who defended his diploma in 1952 and became assistant dean of the Faculty, then served as an assistant professor, and in 1968 was promoted to associate professor. In 1978–1979 he was Head of the Department of Interior Design and at the same time, after Wincze retired, he was appointed Dean of the Faculty of Interior Architecture and Design²⁴. He held both posts for only a year due to his untimely tragic death. Apart from his work

4.

Tadeusz Forowicz, wnętrze kawiarni KDM we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu
Tadeusz Forowicz, interior of KDM café in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

cje piastował zaledwie przez rok – ze względu na przedwczesną tragiczną śmierć. Obok pracy na uczelni był także zaangażowany w działalność społeczną: należał do Związku Polskich Artystów Plastyków, a w latach 1963–1973 pełnił funkcję prezesa Okręgu Wrocławskiego ZPAP. Podobnie jak Forowicz, w 1952 r. zadebiutował na I Ogólnopolskiej Wystawie Architektury Wnętrz – projektem żyrandola przeznaczonego do wrocławskiej katedry²⁵. W tym samym czasie zaprojektował oświetlenie, osłony kaloryferów oraz klamki do pomieszczeń zakładu Immunologii Akademii Medycznej we Wrocławiu, co stało się zapowiedzią przyszłych zainteresowań artystycznych związanych głównie z metaloplastyką. Tego typu elementy wyposażenia – w postaci lamp, krat, żyrandoli i kinkietów opracowanych przez artystę – znalazły się m.in. w klubie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej we Wrocławiu, w legnickich wnętrzach baru „Piaś”, ratusza i Urzędu Wojewódzkiego, w wałbrzyskim hotelu „Sudety”, w Powiatowym Domu Kultury w Zgorzelcu oraz w Klubie Dziennikarza, Klubie Oficerskim, bibliotece, restauracji „Ratuszowa” i budynku poczty przy rynku we Wrocławiu. Dorobek artysty obejmuje także szyldy-wywieszki restauracji „Ratuszowa” i księgarni „Ossolineum” we Wrocławiu.

W swoich projektach stosował Kowalczyk formy tradycyjne, oparte na wzorcach ludowych i historycznych, a także przywodzące na myśl przedwojenną metaloplastykę „ładowską”. Były to przeważnie kompozycje tralkowe, koszone albo kwiatowe (w przypadku elementów oświetlenia) bądź też powtarzalne zestawy rozet, serc lub esownic, występujące w osłonach grzejników czy w kratkach. Pod koniec lat 50. XX w. w repertuarze artysty pojawiły się też bardziej nowoczesne rozwiązania, wywodzące się ze sztuki zachodnioeuropejskiej, uwzględniające uproszczone, zgeometryzowane formy przestrzenne. Kowalczyk zajmował się również projektowaniem mebli, najczęściej wykorzystujących metalową konstrukcję. W latach 1960–1964 współpracował z Zakładami Radiowymi „Diora” w Dzierżoniowie jako projektant obudowy radioodbiorników.

at the Academy he was also involved in social activity, he belonged to the Association of Polish Artists and Designers and in 1963-1973 he was the president of the Wrocław Branch of the Association. Like Forowicz, in 1952 he debuted at the 1st National Exhibition of Interior Architecture with a design for a chandelier intended for the Wrocław Cathedral²⁵. At the same time Kowalczyk designed lighting, radiator covers and door handles for the rooms of the Immunology Department of the Medical Academy in Wrocław, which became a prelude to his future artistic interests related mainly to metalwork. Such elements of furnishings in the form of lamps, grates, chandeliers and sconces designed by him can be found in such places as the Polish-Soviet Friendship Society Club in Wrocław, interiors of the “Piaś” bar in Legnica, of the City Hall and the Voivodeship Office, the “Sudety” hotel in Wałbrzych, the Poviát Culture Centre in Zgorzelec as well as in the Journalist Club, the Officers’ Club, the library, the “Ratuszowa” restaurant and the post office building at the Market Square in Wrocław. The artist’s oeuvre also includes signs-posters for the “Ratuszowa” (Of the Town Hall) restaurant and the “Ossolineum” bookshop in Wrocław.

In his projects he used traditional forms, based on folk and historical patterns, as well as those reminiscent of the pre-war “Ład” metalwork. These were usually baluster, basket or floral compositions in the case of lighting elements or repetitive sets of rosettes, hearts or escutcheons in radiator covers or grates. At the end of the 1950s, the artist’s repertoire also included a more modern set of solutions, based on Western European patterns, including simplified, geometric spatial forms. Kowalczyk was also involved in designing furniture, most often using metal construction. Between 1960 and 1964 he collaborated with the Radio Factory “Diora” in Dzierżoniów, as a designer of radio receiver housings.

Metalwork was also the domain of Zbigniew Kawecki, who was associated with the Academy and who in 1952 defended his diploma under Wincze, became Stanisław Dawski’s assistant, then assistant professor, and in 1977

Metaloplastyka była także domeną związanego z PWSSP Zbigniewa Kaweckiego, który w 1952 r. obronił dyplom pod kierunkiem Winckiego, został asystentem Stanisława Dawskiego, następnie adiunktem, a w r. 1977 otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego²⁶. Na uczelni prowadził zajęcia z zakresu materiałoznawstwa. W latach 1952–1954 był kierownikiem artystycznym branży drzewnej we wrocławskim oddziale Cepelii, a w latach 1954–1956 zajmował stanowisko kierownika artystycznego Oddziału Kowalstwa Artystycznego Zakładu Doskonalenia Rzemiosła we Wrocławiu. Należał do zespołów twórczych pracujących nad projektami wyposażenia Klubu Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej we Wrocławiu, sklepu Cepelii w Kłodzku, teatru w Ostrowie Wielkopolskim, pomieszczeń statku „Dolny Śląsk”, gdzie wykonał dekorację ścienną z herbami miast regionu. Zaprojektował też żyrandol w sali Senatu PWSSP we Wrocławiu²⁷. Ponadto indywidualnie opracował wnętrza sklepu spożywczego, garmazeryjnego i piekarni we Wrocławiu, restauracji w Świdnicy, a także oświetlenie Galerii BWA „Awangarda” we Wrocławiu. Zajmował się również złotnictwem, projektowaniem biżuterii, grafiką użytkową i formami przemysłowymi, przygotowywał projekty fabrycznych logotypów, opakowań i etykiet oraz napisów na pomnikach. Był autorem używanych do dziś insygniów rektorskich i dziekańskich PWSSP (następnie ASP) we Wrocławiu. Współpracował też z przemysłem filmowym, przygotowując scenografię i rekwizyty do filmów *Rękopis znaleziony w Saragossie* i *Lalka*, w reżyserii Wojciecha Jerzego Hasa, oraz *Faraon* Jerzego Kawalerowicza.

Oprócz wymienionych twórców ważną rolę w życiu uczelni odegrali również: Roman Horszowski, absolwent z r. 1953, późniejszy adiunkt wydziału, a także naczelny plastyk Wrocławia; Ryszard Gachowski, który obronił dyplom w 1954 r., a następnie zajmował się projektowaniem mebli, wnętrz, grafiki użytkowej i specjalizował się w realizacjach malarstwa ściennego; oraz Tadeusz Ciałowicz, kolejny absolwent z 1954 r., wszechstronnie uzdolniony projektant wnętrz, mebli, scenografii wystaw, murali, znaków graficznych, plakatów i neonów²⁸.

was awarded the title of associate professor²⁶. At the Academy, he taught material science. In the years 1952-1954, he was the artistic manager of the wood industry in the Wrocław branch of Cepelia, and in the years 1954-1956, he held the position of artistic manager of the Artistic Blacksmithing Department of the Crafts Training Centre in Wrocław. He was active in creative teams working on designs for the furnishings of the Polish-Soviet Friendship Society Club in Wrocław, the Cepelia shop in Kłodzko, a theatre in Ostrów Wielkopolski, and the rooms of the ship “Dolny Śląsk” where he made a wall decoration with the coats of arms of the cities and towns the region and designed the chandelier in the Senate Hall of the State Higher School of Fine Arts in Wrocław²⁷. Moreover, he individually designed interiors for a grocery shop, a delicatessen and a bakery in Wrocław and a restaurant in Świdnica, as well as lighting for the BWA “Awangarda” Gallery in Wrocław. He was also occupied with goldsmithery, jewellery design, applied graphics and industrial forms, he designed factory logotypes, packaging and labels, as well as inscriptions on monuments. He is the author of the Rector’s and Dean’s insignia of the Academy of Art and Design in Wrocław, which are still in use today. Kaweckie also cooperated with the film industry, creating set designs and props for films: *The Saragossa Manuscript* and *The Doll*, directed by Wojciech Jerzy Has, and “The Pharaoh” by Jerzy Kawalerowicz.

Apart from the artists mentioned above, the following also played an important role in the life of the Academy: Roman Horszowski, a 1953 graduate, later assistant professor of the Faculty and also the chief visual artist of Wrocław; Ryszard Gachowski, who defended his diploma in 1954 and went on to design furniture, interiors, applied graphics and specialised in wall painting projects; and the already mentioned Tadeusz Ciałowicz, also a 1954 graduate, designer of interiors, furniture, exhibition scenography, murals, graphic signs, posters, Wrocław neon signs and women’s clothing²⁸.

Wystawy okręgowe

Miejszem konfrontacji postaw twórczych na gruncie lokalnym w pierwszych dwóch dekadach funkcjonowania wrocławskiej PWSSP były doroczne okręgowe wystawy, organizowane przez Związek Polskich Artystów Plastyków, w których cyklicznie pojawiały się również prace z zakresu architektury wnętrz. Ekspozycje, mające przeważnie charakter konkursowy, stanowiły okazję do prezentacji i popularyzacji osiągnięć przedstawicieli kadry dydaktycznej i absolwentów Wydziału Architektury Wnętrz, a także do zobrazowania koncepcji artystycznych młodego pokolenia, jako twórców nowej formuły języka wizualnego. Wystawy odbywały się w Muzeum Śląskim (obecnie Muzeum Narodowe we Wrocławiu) lub w Centralnym Biurze Wystaw Artystycznych – początkowo w dawnym zamku królewskim przy ul. Kazimierza Wielkiego, a od 1958 r. przy ul. Świdnickiej, w jednym z budynków nowo powstałej Kościuszkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej.

Pierwszym tego typu wydarzeniem, przygotowanym w 1953 r. przez komitet organizacyjny pod przewodnictwem Winczego, była Doroczna 1-Majowa Okręgowa Wystawa Plastyki²⁹, obejmująca szeroki zakres dyscyplin artystycznych: malarstwo, rzeźbę, grafikę, architekturę wnętrz i sztukę użytkową. Jej silnie polityczny kontekst dokumentują słowa Władysława Kamińskiego, prezesa Okręgu Wrocławskiego ZPAP, zawarte we wstępie do katalogu, które zarazem poświadczają niechęć i rezerwę wrocławskiego środowiska artystycznego wobec narzucanej doktryny:

niedostateczna [jest] ilość prac o wyraźnej tematyce socjalistycznej. Niemniej stwierdzić trzeba, że wystawa jest poważnym krokiem na naszej drodze do realizmu socjalistycznego, że pogłęбилиśmy nasz warsztat realistyczny, że wyraźnie podniosła się jakość naszych prac³⁰.

Różnorodność zaprezentowanych eksponatów w dziale „Architektura wnętrz i sztuka dekoracyjna” była wyrazem szerokiego spektrum

Regional exhibitions

In the first two decades of the Wrocław Academy of Art and Design, creative approaches were confronted at annual regional exhibitions, organized by Association of Polish Artists and Designers (ZPAP), in which works in the field of interior architecture also appeared regularly. The exhibitions, mostly competition-based, were an opportunity to present and popularise the achievements of the teaching staff and graduates of the Faculty of Interior Architecture, as well as to illustrate the artistic concepts of the young generation as the creators of a new formula of visual language. The exhibitions were held in the Silesian Museum (now the National Museum in Wrocław) or in the Central Office of Art Exhibitions, initially in the former royal castle in Kazimierza Wielkiego Street, and from 1958 in Świdnicka Street, in one of the buildings of the newly built Kościuszko Housing Estate.

The first event of this type, prepared in 1953 by an organising committee headed by Wincze, was the Annual 1st-May Regional Art Exhibition²⁹, which covered a wide range of artistic disciplines: painting, sculpture, printmaking, interior architecture, and applied arts. Its strongly political context is documented by the words of Władysław Kamiński, the president of ZPAP Wrocław District, included in the introduction to the catalogue, which at the same time testify to the reluctance and reserve of Wrocław's artistic circles towards the imposed doctrine:

insufficient [is] the number of works with clear Socialist themes. Nevertheless, it has to be said that the exhibition is a serious step on our road to Socialist Realism, that we have deepened our realist techniques, that the quality of our work has clearly increased³⁰.

The variety of exhibits presented in the “Interior architecture and decorative arts” section reflected the broad spectrum of design challenges undertaken with a view to

wyzwań projektowych podejmowanych z myślą o kompleksowej aranżacji wnętrz. Obejmowało ono zarówno projekty mozaik, pokazanych przez Jadwigę Lebedowicz, Alfonsa Mazurkiewicza i Kazimierza Nowackiego; okładzin ceramicznych, wystawionych przez Zenobię Kowalec, Krystynę Kozik, Alicję Krępa-Szurmińską; tkanin wełnianych Marty Janowskiej-Karpińskiej; malarskiego fryzu wnętrza baru mlecznego Heleny Michałek; jak i witraży dla dworca kolejowego w Nowej Hucie, autorstwa Stanisława Pękalskiego. Wincze zaprezentował projekt tamtejszego sklepu, fotel wykonany dla Zakładu Mikrobiologii oraz fotel wypoczynkowy i stolik z orzecha i brzości [fig. 5]. Na wystawie zaprezentowano także prace zespołowe: zrealizowany w tym samym roku – ze współudziałem Forowicza, Chierowskiego i Kowalczyka – gabinet Hirszfelda oraz projekt wnętrza zakładu przemysłowego wykonany przez Winczego wraz z Aleksandrem Jędrzejewskim i Romanem Trockim. Kowalczyk indywidualnie pokazał elementy oświetlenia gabinetu Hirszfelda, a Forowicz – orzechowy stolik kawiariany i taboret. Ponadto Zbigniew Kawecki przedstawił dębowe krzesło i srebrną broszkę; Chierowski – dębowo-olchowe krzesło; a Helena Michałek – kompleksowy projekt wnętrza baru mlecznego. Wystawa była również okazją do zaprezentowania dokonań ówczesnych dyplomantów wydziału: Roman Hoszowski pokazał projekt pomieszczeń restauracji, Anna Rudnicka – wnętrze „małego domku” i orzechowy fotel; a Józef Spuła – plansze z projektem hallu Muzeum Etnograficznego.

Kolejna ekspozycja – Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej – odbyła się na początku 1955 r., a jej komisarzem był Kowalczyk³¹. Tym razem wrocławska publiczność miała szansę zapoznać się wyłącznie z pracami i projektami związanymi z architekturą wnętrz i sztuką użytkową. Trudności wynikające z niemożności wykonania lub wypożyczenia niektórych przedmiotów sprawiły, że na wystawie znalazła się ich ograniczona liczba, choć, jak zauważa we wstępie do katalogu sam kurator, od pewnego czasu przestrzeń odbudowywanego miasta stała się „wielką wystawą,

comprehensive interior arrangement, including both mosaic designs shown by Jadwiga Lebedowicz, Alfons Mazurkiewicz and Kazimierz Nowacki, ceramic coverings exhibited by Zenobia Kowalec, Krystyna Kozik, Alicja Krępa-Szurmińska, woollen fabrics by Marta Janowska-Karpińska, a painting frieze of the interior of a milk bar by Helena Michałek, and a stained-glass design for the railway station in Nowa Huta by Stanisław Pękalski. Wincze presented a design for a shop in Nowa Huta, an armchair made for the Department of Microbiology, and a lounge chair and table made of walnut and birch [Fig. 5]. The exhibition also included group works: Hirszfeld's study completed in the same year with the participation of Forowicz, Chierowski and Kowalczyk, and a design for the interior of an industrial plant, made by Wincze together with Aleksander Jędrzejewski and Roman Trotsky. Jan Kowalczyk individually showed the lighting elements of Hirszfeld's study, and Tadeusz Forowicz a walnut coffee table and stool. Moreover, Zbigniew Kawecki presented an oak chair and a silver brooch, Józef Chierowski an oak-alder chair, and Helena Michałek a complex design for the interior of a milk bar. The exhibition was also an opportunity to present the achievements of the then graduating students of the Faculty: Roman Hoszowski presented a design of the restaurant rooms, Anna Rudnicka showed an interior design of a “small house” and a walnut armchair, and Józef Spuła presented boards with a design of the hall for the Ethnographic Museum.

The next exhibition, titled District Exhibition of Interior Architecture and Decorative Arts, took place at the beginning of 1955 and its commissioner was Jan Kowalczyk³¹. This time, the Wrocław public could see only works and projects related to interior architecture and decorative arts. Difficulties related to the impossibility of producing or borrowing certain objects resulted in a limited number of them being presented at the exhibition, although, as the curator himself notes in the introduction to the catalogue, for some time now the space of the rebuilt city has been “a great exhibition,

na której coraz częściej wrocławski obserwator ujrzeć może prace, które na wystawie [...] noszą miano eksponatów”³². W wydarzeniu wzięło udział liczne grono absolwentów Wydziału Architektury Wnętrz, którzy prace dyplomowe obronili w roku poprzednim, a ich efekty, jak można się domyślać, zaprezentowano obecnie publiczności. Wśród nich znaczące miejsce zajmowały koncepcje aranżacji wnętrz sklepów i placówek usługowych Kościuszkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej, której budowa w tym czasie właśnie się rozpoczęła³³. Z myślą o pierwszym powojennym wrocławskim osiedlu mieszkaniowym Irmina Ancuta i Halina Babczyszyn przedstawiły projekt wnętrza apteki, Maria i Ryszard Gachowski, Zdzisław Karwat i Maria Pomnikiewicz zaprezentowali planszę z wnętrzem sklepu „Desa”, Roman Hoszowski, Elwira Machnik i Ryszard Sokół zaprojektowali sklep z alkoholem, Juliusz Kłeczek i Ewa Lepiarz wystawili koncepcję aranżacji sklepu wino-cukierniczego, natomiast sam Wincze wraz z Aleksandrem Jędrzejewskim zaprezentowali projekty wnętrza kwaciarni i księgarni, które wkrótce miały zostać zrealizowane. Babczyszyn ponadto przedstawiła projekt hallu Domu Kultury na Starym Mieście we Wrocławiu, Ciałowicz pokazał projekty wnętrza sali koncertowej, które gościły już rok wcześniej na wystawie szkolnej, Gachowski zaproponował projekt wnętrza Domu Kultury, Pomnikiewicz zaprezentowała projekt wnętrza kawiarni staromiejskiej, a Ryszard Wojtyna – plansze z wnętrzami schroniska górskiego. Oprócz tego na wystawie znalazły się także fotografie, meble i detale zrealizowanych dwa lata wcześniej wnętrza klubu Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej we Wrocławiu, m.in. Chierowski pokazał dębowe krzesło i tapicerowany fotel z wydłużonym oparciem z tamtejszej sali konferencyjnej; Forowicz – mahoniowy stolik i taboret kawiarni; Kawecki – zdjęcie kinkietu; Kowalczyk – fo-

where more and more often an observer from Wrocław can see works which on the exhibition [...] are called exhibits”³². The event was attended by a large group of graduates of the Faculty of Interior Architecture, who had defended their diploma theses in the previous year, and, as one can guess, their effects were now presented to the public. Among them a prominent place was occupied by interior design concepts for shops and service facilities of the Kościuszko Housing Estate, whose construction had just begun at that time³³. The following projects were created with the first post-war housing estate as a target: Irmina Ancuta and Halina Babczyszyn presented a design for the interior of a pharmacy; Maria and Ryszard Gachowski, Zdzisław Karwat, Maria Pomnikiewicz and Helena Tomaszewska presented a board with the interior of a “Desa” shop; Roman Hoszowski, Elwira Machnik and Ryszard Sokół designed a liquor shop, Juliusz Kłeczek and Ewa Lepiarz presented a concept for the interior design of a wine and confectionery shop, while Wincze himself, together with Aleksander Jędrzejewski, presented interior designs of a flower shop and a bookshop, which would soon be implemented. Halina Babczyszyn also presented the design of the hall of the Culture Centre in the Old Town in Wrocław, Tadeusz Ciałowicz showed the design of the concert hall interior which had already been presented at the school exhibition a year before, Gachowski presented the design of the Culture Centre interior, Maria Pomnikiewicz showed the design of the interior of the Old Town café and Ryszard Wojtyna presented the boards with the interiors of the mountain refuge. Apart from that, the exhibition also included photographs, furniture and details of interiors of the TPPR club in Wrocław, which had been completed two years earlier. Among others, Chierowski presented an oak chair

5.

Władysław Wincze, fotel i stolik, Jan Kowalczyk, kinkiet; Doroczna 1-Majowa Okręgowa Wystawa Plastyki, Muzeum Śląskie we Wrocławiu, 1953, Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Władysław Wincze, armchair and table, Jan Kowalczyk, wall lamp; Annual 1-May Regional Art Exhibition, Silesian Museum in Wrocław, 1953, photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

tografie krat, kinkietów, żyrandola i osłon na grzejniki; a Wojtyna – jesionowy stół i fotele przeznaczone do palarni.

W następnym roku w Muzeum Śląskim we Wrocławiu zorganizowano kompleksową Dorożną Okręgową Wystawę Prac Artystów Plastyków Okręgu Wrocławskiego, na której znalazły się dzieła malarskie, graficzne, rzeźbiarskie, a także dział poświęcony architekturze wnętrz i sztuce dekoracyjnej³⁴. Tym razem zespół reprezentujący wzornictwo artystyczne ograniczył się jedynie do kilkorga asystentów wydziału i jego absolwentów; pokazali oni przykłady galanterii stołowej, projekty etykiet i opakowań, afisze imprez okolicznościowych, ceramikę i tkaniny. Kowalczyk przedstawił dwa kute w żelazie żyrandole przeznaczone dla szkoły baletowej w Warszawie oraz fotosy wyposażenia baru-kawiarni „Ratuszowa” we Wrocławiu, natomiast Forowicz – komplet dębowych mebli szkolnych pokrytych winylem, z ławką o lekkiej, zdynamizowanej kompozycji, z trapezowo rozstawionymi nogami i trójkątnym w przekroju blatem, której forma w późniejszych latach będzie rozwijana w innych realizacjach artysty³⁵.

Znaczącymi wydarzeniami artystycznymi, wprowadzającymi istotne zmiany w podejściu do projektowania wnętrz mieszkalnych wśród przedstawicieli młodszego pokolenia twórców, były dwie ekspozycje zaprezentowane publiczności w 1958 r. w Centralnym Biurze Wystaw Artystycznych przy ul. Świdnickiej. Pierwsza z nich odbyła się wiosną i nosiła tytuł: „Meble – ceramika – szkło”, natomiast drugą widzowie mogli oglądać zimą pod nazwą Okręgowej Wystawy Architektury Wnętrz i Grafiki³⁶. Obie zostały zorganizowane w rok po zakończeniu II Ogólnopolskiej Wystawy Architektury Wnętrz w Warszawie, która przełamywała doktrynalne ograniczenia socrealizmu w zakresie sztuki użytkowej i była drogowskazem nowego myślenia o estetyce mieszkania. W sposób zasadniczy wpłynęła na przewartościowanie metod twórczych, dopuszczając do głosu współczesne tendencje światowej plastyki.

Wrocławskie ekspozycje prezentowały w głównej mierze prace dyplomantów Wydziału

and an upholstered armchair with an extended back from the conference room, Forowicz a mahogany table and stool from the café, Kawecki a photo of a wall lamp, Kowalczyk photographs of bars, wall lamps, a chandelier and radiator covers, and Ryszard Wojtyna presented an ash table and armchairs for a smoking room.

The following year, the Silesian Museum in Wrocław hosted a comprehensive Annual Regional Exhibition of Works by Visual Artists of the Wrocław District, which included paintings, printmakings, sculptures, as well as a section devoted to interior architecture and decorative arts³⁴. This time the group of artists representing artistic design was limited to several assistants of the Faculty and its graduates, who presented examples of tableware, designs of labels and packaging, posters for special events, ceramics and textiles. Kowalczyk presented two iron-wrought chandeliers designed for a ballet school in Warsaw and photographs of furnishings for the “Ratuszowa” bar-café in Wrocław, while Forowicz presented a set of oak school furniture covered in vinyl with a bench of light, dynamic composition with trapezoidal legs and a triangular top, the form of which would be developed in the artist’s other projects in later years³⁵.

Significant artistic events introducing substantial changes in the approach to residential interior design among the representatives of the younger generation of artists were two exhibitions presented to the public in 1958 at the Central Office of Art Exhibitions in Świdnicka Street. The first one took place in spring and was titled “Furniture – ceramics – glass”, while the second one was held in winter under the name Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts³⁶. The exhibitions were organised a year after the Second National Exhibition of Interior Design in Warsaw, which broke with the doctrinal restrictions of Socialist Realism in the field of applied arts and became a signpost for new thinking about the aesthetics of dwelling. It had a fundamental influence on the re-evaluation of creative methods, giving voice to contemporary tendencies in world

6.

Waldemar Kałużny, fotel (na pierwszym planie), Zbigniew Makuch, fotel (po lewej), Joanna Giers-Żemojtel, lampka, półka, Krystyna Cybińska, naczynia ceramiczne; wystawa „Meble – ceramika – szkło”, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Waldemar Kałużny, armchair (in the foreground), Zbigniew Makuch, armchair (on the left), Joanna Giers-Zemojtel, lamp, shelf, Krystyna Cybińska, ceramic vessels; exhibition “Furniture – ceramics – glass” exhibition, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

łu Architektury Wnętrz PWSSP z lat 1954–1956. Pierwsza z nich przekraczała dotychczasową formułę wystaw konkursowych i miała charakter swoistego pokazu programowego grupy dziesięciorga współpracowników i współpracowniczek, składającej się z siedmiorga projektantów wnętrz i mebli, dwojga artystów specjalizujących się w produkcji szkła i jednej ceramiczki [fig. 6]³⁷. Nowe podejście do projektowanych sprzętów manifestowało się w zastosowaniu na szeroką skalę – w miejsce wówczas deficytowego drewna – surowców syntetycznych, będących efektem postępu technicznego: dermy i nylonu, a także tkaniny, żelaza i szkła. Meble odznaczały się pomysłowymi kształtami, lekkością form i kompaktowymi proporcjami dostosowanymi do skromnego metrażu mieszkań. W większości przypadków mogły być także przeznaczone do produkcji przemysłowej, na czym szczególnie zależało projektantom i projektantkom. Niejako wizytówką wystawy stał się asymetryczny fotel z lupinowym siedziskiem zaprojektowany przez Waldemara Kałużnego, budzący skojarzenia z fotelem *La Chaise* projektu Charlesa i Ray Eamsów, nazywany później *Zebrą* ze względu na pasową dekorację tapicerki³⁸. Wykorzystaniem lekkich ażurowych konstrukcji metalowych odznaczały się meble i lampy zaprojektowane przez Alicję Hartman i Zdzisława Holukę [fig. 7], Zbigniewa Makucha, Joannę Giers-Żemojtel oraz Władysława Żemojtela. Dekoracyjnym dopełnieniem mobilizażu były barwne tkaniny o abstrakcyjnych wzorach, autorstwa małżeństwa Żemojtelów i Mieczysława Rokickiego, ceramika Krystyny Cybińskiej, szklane naczynia Danuty i Witolda Turkiewiczów, a także prace malarskie i graficzne większości artystów biorących udział w pokazie. Jak pisali reporterzy „Trybuny Wałbrzyskiej”:

Całość jest bardzo nowoczesna w formie, lekka w konstrukcji, barwna w kompozycji, wygodna w użyciu i, co najważniejsze, może być tania w seryjnej produkcji. Nic więc dziwnego, że eksponaty wystawione na wystawie są przedmiotem gorących westchnień zwiedzających³⁹.

visual arts. The Wrocław exhibitions presented mainly works by graduating students of the Interior Architecture Department of PWSSP from 1954–1956. The first of them broke out of the previous formula of competition exhibitions and was a kind of programme presentation of a group of ten collaborators, consisting of seven interior and furniture designers, two glass artists, and one ceramicist [Fig. 6]³⁷. The new approach to designed furnishings manifested itself in the large-scale use of synthetic materials, resulting from technical progress – artificial leather and nylon, as well as fabric, iron and glass, instead of the then scarce wood. The furniture was characterised by ingenious shapes, compact proportions and lightness of forms adjusted to the modest size of flats; in most cases it could also be used for industrial production, which was of particular interest to the designers. An asymmetrical armchair with a shell seat, designed by Waldemar Kałużny, became a kind of showpiece of the exhibition, evoking associations with *La Chaise* armchair, designed by Charles and Ray Eames, later called *Zebra* because of the upholstery decoration consisting of black and white stripes³⁸. The use of light openwork metal structures was characteristic of furniture and lamps designed by Alicja Hartman and Zdzisław Holuka [Fig. 7], Zbigniew Makuch, Joanna Giers-Żemojtel and Władysław Żemojtel. Colourful textiles with abstract patterns, designed by the Żemojtels and Mieczysław Rokicki, ceramics by Krystyna Cybińska, glass vessels by Danuta and Witold Turkiewicz, as well as painting and printmaking works by most of the artists taking part in the exhibition, complemented the furnishing. As the reporters of the “Trybuna Wałbrzyska” wrote:

The whole is very modern in form, light in construction, colourful in composition, comfortable to use and, most importantly, can be cheap to mass produce. No wonder then that the exhibits on display are the subject of fervent sighs from visitors³⁹.

Unfortunately, none of the presented furniture prototypes were ever produced in series.

7.

Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, fotel i lampa, Mieczysław Rokicki, projekt tkaniny, Krystyna Cybińska, naczynie ceramiczne; wystawa „Meble – ceramika – szkło”, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu
Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, armchair and lamp, Mieczysław Rokicki, textile design, Krystyna Cybińska, ceramic vessel; “Furniture – ceramics – glass” Exhibition, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

8.

Roman Hoszowski, fotel i stolik (na pierwszym planie), Mieczysław Zdanowicz, lampa, Janina Żemojtel, tkanina; Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu
Roman Hoszowski, armchair and table (in the foreground), Mieczysław Zdanowicz, lamp, Janina Zemojtel, fabric; Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

Niestety, żaden z zaprezentowanych prototypów mebli nie doczekał się seryjnej produkcji.

Wyznaczony przez młodych twórców kierunek obrała zimowa ekspozycja okręgowa, nad której organizacją czuwała komisja artystyczna kierowana przez Winczego [fig. 8]. Kontynuowała ona temat nowoczesnego wnętrza, ważny ze względu na oczekiwania odbiorców, a także podejmowane działania artystów plastyków, którzy, jak pisał przewodniczący komisji:

Uzależnieni od warunków – poszukują szczerze i bezkompromisowo. Pokonują piętrzące się trudności wykonawcze, zdobywają surowiec, wynajdują rzemieślników, a często z ich braku lub z powodów materialnych wykonują swoje prace własnoręcznie⁴⁰.

W tych działaniach wspierał młodych twórców Wincze, który w owym czasie sam wzbogacił własny repertuar o elementy popularnych wtedy rozwiązań technicznych i materiałowych. Na grudniowej wystawie szef Wydziału Architektury Wnętrz zaprezentował się jednak z bardziej tradycyjnej strony, pokazując dwa sosnowe zydelki dziecięce: *Biedronka* i *Żabka* (zwana później *Pasikonikiem*), nawiązujące do projektu słynnej *Sarenki* powstałej podczas okupacyjnej współpracy ze Szlekyssem. Również kompozycja dwóch zestawów brzościowych mebli Forowicza wywodziła się z repertuaru rozwiązań formalnych stosowanych przez artystę w latach poprzednich – dodatkowo, jak się wydaje, wzbogaconych o inspiracje meblami Marii Chomentowskiej, co obrazuje przestrzenny, zbliżony do trapezu kształt wygiętego oparcia tapicerowanego fotela. Ewa Lepiarz-Wadowska zaprezentowała pomysłowy zestaw mebli dziecięcych wykonanych z lakierowanego drewna. Na ekspozycji swoją ogólnopolską prapremierę miał jeden z najbardziej znanych mebli czasów PRL-u – prototyp tapicerowanego fotela Chierowskiego, wprowadzony do masowej produkcji, w nieco zmodyfikowanej formie, już w roku następnym przez Dolnośląską Fabrykę Mebli w Świebodzicach pod seryjną nazwą *Typ 366* [fig. 9]⁴¹. Pierwotny projekt uwzględniał także towarzyszący fotelowi trójkątny drewniany stolik z podwójnym blatem – dolnym drewnianym

The direction set by the young artists was taken by the winter regional exhibition, whose organisation was overseen by an artistic committee headed by Wincze [Fig. 8]. It continued the theme of the modern interior, important in view of the expectations of the public, as well as the activities undertaken by visual artists who, as the chairman of the commission wrote:

Dependent on conditions – they search sincerely and uncompromisingly. They overcome the difficulties of production, acquire raw materials, find craftsmen, and often, due to lack of them or financial reasons, they make their works with their own hands⁴⁰.

In these activities, young artists were supported by Wincze, who at that time enriched his own creative repertoire with elements of the then popular technical and material solutions. At the December exhibition, however, the head of the Interior Architecture Department presented a more traditional side, exhibiting two pine children's stools, *The Little Ladybird* and *The Little Frog* (later known as *The Grasshopper*), which were a reference to the project of *The Little Roe* which was created during the Occupation in collaboration with Szlekys. Also the composition of Forowicz's two sets of birch furniture stemmed from the repertoire of formal solutions applied by the artist in previous years, additionally, as it seems, enriched with inspirations from Maria Chomentowska's furniture, as evidenced by the spatial, trapezoid-like shape of the curved backrest of the upholstered armchair. Ewa Lepiarz-Wadowska presented an ingenious set of children's furniture made of lacquered wood, which, thanks to the presence of wheels, could be used as vehicles during home games. One of the best known pieces of furniture from the PRL era, the prototype of Chierowski's upholstered armchair, had its nationwide premiere at the exhibition. Already the following year it was introduced in a slightly modified form into mass production by the Lower Silesian Furniture Factory in Świebodzice under the series name *Typ 366* [Fig. 9]⁴¹. The original design

9.

Józef Chierowski, fotel i stolik; Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Józef Chierowski, armchair and table; Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

i górnym szklanym, który poprzez niewielkie rozmiary oraz zastosowanie miękkich, obłych form wpisywał się w dominującą na wystawie formułę nowoczesności. Jednak najbardziej nowatorskie koncepcje mebli znalazły się wśród nowych propozycji czworga artystów i artystek, którzy brali udział w wystawie wiosennej: Kałużnego, Hartman, Holuki i Żemojtela [fig. 10]. W ich projektach dominuje konsekwentne zastosowanie metalu (przy tworzeniu lekkich konstrukcji ramowych siedzisk i dynamicznych form lamp podłogowych) oraz szkła (w niewielkich blatach stolików). Podobne rozwiązania wprowadzili: Kowalczyk, Mieczysław Zdanowicz i Ewa Dworska-Kopycińska [fig. 1]. Zaprezentowane na wystawie meble Holuki można w tym czasie odnaleźć w koncepcjach projektowych wnętrz artysty, m.in. w pomieszczeniu sklepu z radioodbiornikami w Świdnicy [fig. 11].

Z całą pewnością dwie wystawy, które odbyły się w 1958 r. we Wrocławiu, wolno zaliczyć do najistotniejszych wydarzeń ekspozycyjnych we wczesnym okresie działalności Wydziału Architektury Wnętrz PWSSP, przyczyniających się do włączenia wrocławskiego środowiska artystów i artystek specjalizujących się w projektowaniu wnętrz i mebli do ogólnopolskiego ruchu odnowy oblicza sztuki użytkowej.

Dwa lata później miała miejsce ekspozycja „Wystawa plastyki. Architektura wnętrz, formy przemysłowe, rękodzieło”, która prezentowała dorobek zaledwie sześciorga twórców, głównie asystentów Winczego. Byli to: Chierowski, Kawecki, Teresa i Tadeusz Forowiczowie oraz Jan i Danuta Kowalczykowie. O bieżących dokonaniach ścisłego grona swoich młodszych współpracowników tak pisał we wstępie do katalogu Wincze:

Ten zespół nie jest dziełem przypadku. Łączy go bardzo wyraźna i głęboka więź. Nie ma ona jednak nic wspólnego z zawołaniem bojowym, które tak często daje się słyszeć na wystawach współczesnych, nie ma tu również nic z błyskotliwości efemeryd, nic z modnych obecnie tłumaczeń obcych zjawisk na polską mowę plastyczną (tłumaczeń tak dalece autoryzowanych, że często przemilczających nazwiska

also included a triangular wooden table accompanying the armchair, with a double top – the lower one made of wood, and the upper one made of glass – which, through its small size and the use of soft, rounded forms, fitted into the formula of modernity present at the exhibition. However, the most innovative furniture concepts were among the new proposals by the four artists who participated in the spring exhibition: Kałużny, Hartman, Holuka and Żemojtela [Fig. 10]. Their designs are dominated by the consistent use of metal in the creation of lightweight seat frames and dynamic forms of floor lamps, and glass present in small table tops. Similar solutions were introduced by Kowalczyk, Mieczysław Zdanowicz (graduate of the Faculty of Ceramics and Glass) and Ewa Dworska-Kopycińska, (graduate of the Faculty of Interior Architecture) [Fig. 1]. Holuka's furniture presented at the exhibition can be found in the artist's interior design concepts at the time, including the room of a radio shop in Świdnica [Fig. 11].

Certainly, the two exhibitions held in 1958 in Wrocław can be counted among the most important display events in the early period of activity of the Faculty of Interior Architecture of the PWSSP, contributing to the inclusion of the Wrocław community of artists specialising in interior and furniture design in the nationwide movement to renew the face of applied arts.

Two years later, the Exhibition of Fine Art “Interior Architecture. Industrial Forms, Handicrafts”, which presented the work of just six artists, mainly assistants of Władysław Wincze, they were: Chierowski, Kawecki, Teresa and Tadeusz Forowicz, and Jan and Danuta Kowalczyk. In the introduction to the catalogue, Wincze wrote about the current accomplishments of a close group of his younger collaborators:

This group is not a mere coincidence. It has a very clear and deep bond. It has nothing in common with the battle cry so often heard at contemporary exhibitions, nothing in common with the brilliance of ephemera, nothing in common with the currently fashionable translations of foreign phenomena

prawdziwych autorów). To, co nam plastycy pokazują na obecnej wystawie, jest owocem z zupełnie innego drzewa⁴².

Owym drzewem była tradycja rodzima, o recepcję której od początku swej działalności pedagogicznej zabiegał dziekan wydziału. Wśród zaprezentowanych sprzętów dominowały meble drewniane, eksponujące naturalne walory materiału, krzesła o czytelnej konstrukcji i tapicerowane fotele, najczęściej powstałe w warunkach rzemieślniczych, lecz także realizacje przeznaczone do produkcji przemysłowej, w tym fotel 366 Chierowskiego w różnych odmianach projektowych, wyprodukowany już przez fabrykę w Świebodzicach w swej ostatecznej postaci. Obok mebli Kowalczyk pokazał obudowy radioodbiorników „Diora”, będące efektem współpracy artysty z zakładami w Dzierżoniowie. Tylko on w zaprezentowanych meblach konsekwentnie stosował konstrukcje ze stalowych rur, co wynikało z jego zainteresowań warsztatowo-materiałowych. Forowicz przedstawił warianty mebli, z którymi publiczność mogła zapoznać się na wystawach architektury wnętrz już w poprzednich latach.

Ważnym wydarzeniem podsumowującym kilkunastoletnią pracę projektową wrocławskiego środowiska związanego ze sztuką użytkową była III Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz „Retrospektywa piętnastolecia”, zorganizowana na przełomie 1961 i 1962 r. w salach Muzeum Śląskiego⁴³. Zamyśłem komitetu organizacyjnego pracującego pod przewodnictwem Winczego była kompleksowa prezentacja szerokiego zakresu działań projektowych mających wpływ na otoczenie życia codziennego, a przede wszystkim na kształt przestrzeni miejskiej, która od czasu rozpoczęcia działalności Wydziału Architektury Wnętrz PWSSP uległa znacznej metamorfozie. Pokazano prace 12 artystów i artystek, z zakresu architektury wnętrz, meblarstwa, ceramiki, szkła, grafiki użytkowej, złotnictwa, witrażownictwa, dekoracji tkanin i zabawkarstwa. Analiza owych dzieł może prowadzić do konstatacji, iż początek nowej dekady zaowocował we wrocławskim środowisku artystycznym osiągnięciem swoistego

into the Polish visual language (translations which are so authorized that they often omit the names of the real authors). What these artists are showing us at the present exhibition is the fruit of a completely different tree⁴².

This tree was the native tradition, the reception of which the Dean of the Faculty had been striving for since the beginning of his teaching career. Among the presented pieces of furniture, the dominant ones were wooden pieces, exposing the natural qualities of the material, chairs with a clear structure, and upholstered armchairs, most often craftsman-made, but also designs destined for industrial production, including Chierowski's armchair 366 in various versions of design, already produced by the Świebodzice factory in its final form. Apart from furniture, Kowalczyk showed housings of "Diora" radio receivers, which were the result of the artist's cooperation with the factory in Dzierżoniów. He was the only one who consistently used steel pipe constructions in the presented furniture, which resulted from his workshop and material interests. Tadeusz Forowicz presented variants of furniture, which the audience could see at the interior architecture exhibitions already in previous years.

An important event summarising several years of design work of Wrocław's applied arts community was the 3rd Regional Interior Architecture Exhibition "Retrospective of the Fifteen Years", organised at the turn of 1961 and 1962 in the Silesian Museum⁴³. The intention of the organising committee, headed by Wincze, was a comprehensive presentation of a wide range of design activities influencing the surroundings of everyday life, and above all, the shape of urban space, which has undergone a significant metamorphosis since the beginning of the activity of the Interior Architecture Department of the PWSSP. The works of 12 artists from the fields of interior architecture, furniture, ceramics, glass, applied graphics, goldsmithery, stained glass, textile decoration and toy-making were presented, the analysis of which may lead to the observation

10.

Ewa Dworska-Kopycińska, biurko, Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, fotel, Ryszard Gachowski, projekty plakatów; Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu
Ewa Dworska-Kopycińska, desk, Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, armchair, Ryszard Gachowski, poster designs; Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts, CBWA in Wrocław, 1958. Photo Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

11.

Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, fotel; Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki, CBWA we Wrocławiu, 1958. Fot. Z. Holuka, Ośrodek Dokumentacji Sztuki ASP we Wrocławiu

Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, armchair; Regional Exhibition of Interior Architecture and Graphic Arts, CBWA in Wrocław, 1958. Photo: Z. Holuka, ASP Art Documentation Centre in Wrocław

kompromisu pomiędzy dziedzictwem tradycji a drogą nowoczesności, jaką podążało młodsze pokolenie twórców. Na wystawie dominowały fotele w formie konchowych, tapicerowanych siedzisk osadzonych na drewnianych lub metalowych nogach – tego typu rozwiązania zaproponowali m.in. Hoszowski, Hartman, Holuka, Karwat i Kałużny, który przypominał publiczności pokazany kilka lat wcześniej fotel *Zebra*. Mebel prezentowany przez Ciałowicza, z jednej strony, budzi skojarzenia z wzornictwem skandynawskim, a z drugiej – przywodzi na myśl dostosowaną do współczesności formę „uszaka” Winczego, projektu sprzed niespełna dekady. Pomysłową konstrukcją odznaczał się oparty na trzech nogach fotel wypoczynkowy Chierowskiego. Podobnie nowatorski charakter miało brzościowe krzesło Forowicza – o delikatnej konstrukcji, z ażurowym trójkątnym oparciem, którego dwie górne części były zespolone poziomą, lekko wygiętą listwą. Chierowski zaprezentował także całościowe wyposażenie pokoju mieszkalnego – w postaci szerokiego przyściennego segmentu połączonego z położoną prostopadle sofą, dostosowanego do nowych, znormalizowanych warunków mieszkaniowych. Istotna zmiana paradygmatu twórczego nastąpiła w projektach samego szefa wydziału, przekształconego już wtedy w Studium Architektury Wnętrz. Wincze zaprezentował na wystawie, prócz znanych zydełków dziecięcych, efekty eksperymentów z giętą sklejką – w postaci prototypów krzeseł, a także fotosy ukazujące ukończone trzy lata wcześniej, zaprojektowane wraz z Aleksandrem Jędrzejewskim, wnętrza Teatru Rozmaitości. Co ciekawe, w tej realizacji artyści wykorzystali kilka nowatorskich pomysłów, m.in. rozwiązania obecne w aranżacjach wnętrz młodszego pokolenia twórców, np. stalowe, pałkowe konstrukcje wspierające przyściennie siedziska, pojawiające się w projektach Holuki. Tego typu projekty wpisywały się także w miastotwórczą rolę działalności artystów wrocławskiej uczelni, ważną część prezentacji stanowiły bowiem aranżacje wnętrz użyteczności publicznej, takich jak sklepy (Ciałowicz, Chwedczuk, Hartman, Holuka, Hoszowski), restauracje (Kowalczyk), bary (Hoszowski), kawiarnie (Karwat,

that the beginning of the new decade resulted in the artistic circles reaching a kind of compromise between the heritage of tradition and the path of modernity followed by the younger generation of artists. The exhibition was dominated by armchairs in the form of conch-shaped upholstered seats set on wooden or metal legs; this type of solution was proposed by Hoszowski, Hartman, Holuka, Karwat and Kałużny, who reminded the audience of his *Zebra*. On the one hand, the furniture exhibited by Ciałowicz evokes associations with Scandinavian design, and on the other it brings to mind the form of Wincze’s “*ushak*”, designed less than a decade ago and adapted to the present day. Chierowski’s three-legged lounge armchair was a distinctive example of ingenious design, while Forowicz’s birch chair of a delicate construction with an openwork triangular backrest, whose top was joined by a horizontal, slightly curved slat, had a similarly innovative character. Chierowski also presented a complete furnishing of a room of a flat in the form of a wide wall segment combined with a sofa placed perpendicularly, adjusted to the new, standardised housing conditions of the time. A significant change in the creative paradigm occurred in the projects of the head of the then already transformed Study of Interior Architecture himself. Apart from the well-known children’s stools, Wincze presented at the exhibition the effects of experiments with bent plywood in the form of prototypes of chairs, as well as photographs showing the interiors of the “*Rozmaitości*” theatre, designed three years earlier together with Aleksander Jędrzejewski. Interestingly, the artists used a number of innovative ideas in this project, including, as one might suppose, solutions present in the interior design of the younger generation of artists, such as the steel, arched structures supporting wall-mounted seats, which appear in Holuka’s designs. Such projects were also part of the city-forming role of the activity of the artists from the Wrocław Academy, as an important part of the presentation were the arrangements of public utility interiors, such as: shops (Ciałowicz, Chwedczuk, Hartman, Holu-

Kowalczyk, Tomaszewska), teatry (Jędrzejewski, Wincze), księgarnie (Krystyna Pękalska, Wincze), kina (Żemojtelowie), kluby (Kowalczyk, Pękalska) i pływalnie (Gachowski, Sokół).

Studium Architektury Wnętrz

Kolejne reorganizacje zasad funkcjonowania wydziału wyznaczyły kierunek jego powolnej marginalizacji w strukturach dydaktycznych uczelni. Odgórna decyzja władz szkoły spowodowała przekształcenie pracowni drewna i metalu w ogólnouczelniane Gospodarstwo Pomocnicze, a następnie w Zakłady Doświadczalno-Usługowe odłączone od Wydziału Architektury Wnętrz. Początkowo nadal uczestniczyły one w procesie dydaktycznym i realizowały projekty studenckie, dbając o wysoki poziom wykonawczy, stopniowo jednak w ich pracy zaczęły dominować realizacje zamówień zewnętrznych, co w latach 80. XX w. doprowadzi do ich nierentowności i ostatecznego upadku⁴⁴. Jednostka straciła także wyłączność na wykorzystywanie pracowni fotograficznej, która od tej pory miała obsługiwać zlecenia całej uczelni. W 1957 r. Ministerstwo Kultury nakazało zamknięcie wydziału, a w jego miejsce zostało utworzone wspomniane już Studium Architektury Wnętrz, co z jednej strony obniżało jego rangę, lecz z drugiej – pozwalało na utrzymanie na wrocławskiej uczelni kierunku szkolącego projektantów wnętrz. W ramach działalności studium funkcjonowały dwie pracownie: Kompozycji Brył i Płaszczyzn oraz Projektowania Wnętrz. Zabiegi Winczego – od tego roku profesora zwyczajnego – polegające na rozszerzaniu kadry dydaktycznej i wprowadzaniu nowych przedmiotów kursowych zagwarantowały nowej jednostce niezmiennie wysoki poziom kształcenia. W 1964 r. wydział odzyskał dawny status i dawną nazwę, a istotnym krokiem w stronę rozszerzenia programu nauczania o nową problematykę postaw kreatywnych było utworzenie w 1962 roku r. Zakładu Form Przemysłowych, przekształconego cztery lata później w Katedrę Projektowania Form Przemysłowych. Zapowiadała ona zintensyfikowanie współpracy wro-

ka, Hoszowski), restaurants (Kowalczyk), bars (Hoszowski), cafés (Karwat, Kowalczyk, Tomaszewska), theatres (Jędrzejewski, Wincze), bookshops (Krystyna Pękalska, Wincze), cinemas (Joanna and Władysław Żemojtel), clubs (Kowalczyk, Pękalska) and swimming pools (Gachowski, Sokół).

Study of Interior Architecture

Subsequent reorganisations of the Faculty's operating principles set the course for its slow marginalisation in the Academy's teaching structures. A top-down decision of the Academy authorities resulted in transforming the woodwork and metalwork workshops into an all-University Auxiliary Enterprise, and then into Experimental-Service Units, detached from the Faculty of Interior Architecture. Initially, they continued to participate in the didactic process and carry out student projects ensuring a high level of workmanship, but gradually external commissions began to dominate, which in the 1980s would lead to their unprofitability and eventual collapse⁴⁴. The unit also lost the exclusive right to use the photographic studio, which from then on was to handle commissions for the entire Academy. In 1957, the Ministry of Culture ordered the closure of the Faculty, and in its place the Study of Interior Architecture was established, which on the one hand Wincze's efforts – from that year on ordinary professor – to expand the teaching staff and introduce new subjects guaranteed the new unit a consistently high level of education. lowered its rank, but on the other allowed the Academy to maintain a course for interior designers. The studio had two studios: Solid and Plane Composition, and Interior Design. In 1964, the Faculty regained its former status and its former name, and a significant step towards extending the curriculum to include the new issue of creative attitudes was made with the establishment of the Department of Industrial Forms in 1962, which was transformed four years later into the Department of Industrial

śląskich artystów i artystek z dolnośląskimi zakładami produkcyjnymi⁴⁵.

W tym czasie jednym z ważniejszych przedsięwzięć zespołu projektowego wywodzącego się szeregów kadry dydaktycznej PWSSP była aranżacja pomieszczeń macierzystej uczelni, przeprowadzona w 1963 roku. Prace remontowe i adaptacyjne zachodniego skrzydła budynku przy pl. Polskim objęły m.in. główny hall, klatkę schodową i trzy sale wystawowe, opracowane przez Kowalczyka i Zbigniewa Kurowskiego, ponadto zaś aulę, bibliotekę i czytelnię zaprojektowane przez Forowicza, trzy sekretariaty i wnętrza biurowe autorstwa Chierowskiego, kawiarnię zaaranżowaną przez Kaweckiego, a także gabinet rektora i salę posiedzeń Senatu, których projekty przypadły w udziale Winczemu⁴⁶. Jak pisał ów ostatni: „Wyposażenie tych wnętrz wykonane przez nasze warsztaty [...] wskazuje na wysoki poziom rzemiosła pracowników kształconych według naszych wymagań”⁴⁷.

Pomimo licznych niedogodności wpływających na funkcjonowanie Wydziału Architektury Wnętrz wrocławskiej PWSSP jego długoletni dziekan, Władysław Wincze, potrafił stworzyć dogodne warunki pracy projektowej, niezależności artystycznej i kreatywnej wymiany myśli. Dobór odpowiednich współpracowników i współpracowniczek, specjalizujących się w różnych dziedzinach sztuk plastycznych, sukcesywnie zasilających szeregi kadry dydaktycznej, wpłynął na wykształcenie u wychowanków szerokiego spektrum kwalifikacji, które owocowało wszechstronnością podejmowanych wyzwań twórczych. Znacząca większość studentów i studentek po obronie dyplomu rozpoczynała samodzielną aktywność artystyczną lub podejmowała rozmaite formy zatrudnienia we Wrocławiu bądź na terenie Dolnego Śląska, współpracując z zakładami przemysłowymi, spółdzielniami i innymi zespołami projektowymi. Mury PWSSP opuszczali architekci wnętrz przygotowani do projektowania mebli, aranżacji pomieszczeń użyteczności publicznej i wyposażenia mieszkań, opracowywania detali architektonicznych, form metaloplastycznych, scenografii wystaw, murali, neonów, tkanin dekoracyjnych, grafiki użytkowej, elementów kon-

Forms Design, which heralded an intensification of cooperation between Wrocław artists and Lower Silesian production plants⁴⁵.

At that time, one of the most important undertakings of the design team originating from the PWSSP teaching staff was the arrangement of the premises of the Academy itself, carried out in 1963. The renovation and adaptation of the west wing of the building in Polish Square included, among others: the main hall, staircase and three exhibition rooms designed by Kowalczyk and Zbigniew Kurowski, the assembly hall, library and reading room designed by Forowicz, three office rooms and interiors designed by Chierowski, a cafeteria arranged by Kaweckie, as well as the Rector's office and the Senate meeting room, the designs of which were entrusted to Wincze⁴⁶. As the latter wrote: “The furnishings of these interiors made by our workshops [...] demonstrate the high level of skill of the workers trained according to our requirements”⁴⁷.

In spite of numerous disadvantages affecting the work of the Faculty of Interior Architecture of the Academy of Fine Arts in Wrocław, its long-time Dean, Władysław Wincze, was able to create favourable conditions for creative work, artistic independence and inspirational exchange of ideas. The selection of suitable collaborators specialising in different areas of the visual arts, who gradually joined the teaching staff, contributed to the development of a wide range of qualifications in the students, which resulted in the versatility of their creative challenges. After graduation, the majority of students began independent artistic work or took up various forms of employment in Wrocław or in Lower Silesia, cooperating with industrial plants, cooperatives and other design groups. The graduates of the PWSSP were prepared to design furniture, arrange public spaces and furnish flats, create architectural details, metal forms, exhibition scenery, murals, neon signs, decorative fabrics, printmaking, garment elements, and in later period to design industrial forms. In this way, the first generation of artists studying and creating in Wrocław after World War II

fekcji, a w późniejszym czasie – projektowania form przemysłowych. W ten sposób pierwszemu pokoleniu artystów i artystek uczących się i pracujących w trudnym powojennym okresie we Wrocławiu przypadło w udziale kreowanie tożsamości wizualnej podnoszącej się z gruzów stolicy Dolnego Śląska, a także kształtowanie wyposażenia nowoczesnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych i prywatnych, którego niekwestionowaną ikoną w późniejszych latach stał się fotel 366 Józefa Chierowskiego⁴⁸.

¹ **W. Wincze**, wstęp, [w:] *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki* [kat. wystawy], grudzień 1958, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych we Wrocławiu, komis. T. Ciałowicz, J. Orkusz, Wrocław 1958, s. nlb.

² **A. Jarosz**, *Jan Chwałczyk*, Wrocław 2010, s. 9.

³ Budynek przy pl. Polskim, służący pierwotnie niemieckiej Państwowej Akademii Sztuki i Rzemiosła Artystycznego, jesienią 1949 został częściowo wyremontowany i przeznaczony do użytku. Przeniesiono tam biura administracji, a także część pracowni malarskich i rzeźbiarskich. Zob. **W. Wincze**, *Uczelnia, Przemilów–Wrocław 1980–1981*, mps w zbiorach Ośrodka Dokumentacji Sztuki Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu (dalej: ODS ASP), s. 20.

⁴ Zob. **M. Jędrzejewski**, *PWSSP we Wrocławiu 1946–94 – rys historyczny*, [w:] 1791–1994. *Szkoła plastyczna we Wrocławiu – tradycja i teraźniejszość* [kat. wystawy], Brunswickie Muzeum Krajowe – Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, red. **A. Saj**, Brunswik–Wrocław 1994, s. 127.

⁵ Zob. **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *Sztuki projektowe na wrocławskiej uczelni artystycznej (1945–2006). Architektura wnętrz, wzornictwo, wystawiennictwo, scenografia*, [w:] *Wrocław sztuki. Sztuka i środowisko artystyczne we Wrocławiu 1946–2006*, red. **A. Saj**, Wysoka 2006, s. 250.

⁶ Wincze, aby móc kierować wydziałem, w 1949 r. obronił pracę dyplomową z zakresu architektury wnętrz, zrealizowaną pod kierunkiem Wojciecha Jastrzębowski. W tym samym roku został także mistrzem stolarskim Cechu Rzemiosł Drzewnych w Kłodzku i Wrocławiu. Zob. **W. Wincze**, *Uczelnia...*, s. 17; **T. Mikołajczak**, *Władysław Wincze*, Wrocław 2019, s. 63.

⁷ **W. Wincze**, *Fragmety*, Wrocław 1991, rkps w zbiorach ODS ASP, s. 123.

⁸ Zob. **W. Wincze**, *Uczelnia...*, s. 11–12; **I. Huml**, *Olgierd Szlekys i sztuka wnętrza*, Warszawa 1993, s. 55.

⁹ Zob. **T. Forowicz**, *Etapy życia. Lwów–Wrocław*, Wrocław 2009, s. 109.

¹⁰ Zob. **W. Wincze**, *Wydział Architektury Wnętrz – szkic historyczny 1948–1980*, Wrocław 1985, mps w zbiorach ODS ASP, s. 4.

¹¹ Zob. **M. K. Jędrzejewski**, *Historia Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa ASP we Wrocławiu*, „Dyskurs” 2007, nr 6, s. 269.

¹² Zob. *ibidem*, s. 271.

¹³ Zob. **A. Maga**, *Meblarstwo „Ładu” po 1945 roku*, [w:] *Spółdzielnia Artystów „Ład” 1926–1996*, red. **A. Frąckiewicz**, t. 1, Warszawa 1998, s. 117; **M. Jędrzejewski**, *Architektura wnętrz, wystawiennictwo i scenografia w powojennym Wrocławiu. Część I: 1945–1981*, „Dyskurs” 2008/2009, nr 8, s. 135; **K. Charewicz**, *Władysław Wincze. Harmonia i ład w przestrzeni*, [w:] *Rzeczy niepospolite. Polscy projektanci XX wieku*, red. **Cz. Frejlich**, Kraków 2013, s. 208; **M. Korżel-Kraśna**, *Meblarstwo na Dolnym Śląsku w latach 1945–1990*,

were given the task of creating the visual identity of the capital of Lower Silesia, which was rising from the ruins, as well as shaping modern and functional public and private spaces, whose unquestionable symbol in later years became Józef Chierowski’s armchair 366⁴⁸.

¹ **W. Wincze**, introduction, [in:] *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki* [exhibition cat.], December 1958, Central Office of Art Exhibitions in Wrocław, Wrocław 1958, n. pag.

² **A. Jarosz**, *Jan Chwałczyk*, Wrocław 2010, p. 9.

³ The building on Polish Square, originally housing the State German Academy of Arts and Crafts, was partially renovated and put to use in autumn 1949. The administration offices were relocated there, along with some painting and sculpture studios. See **W. Wincze**, *Uczelnia, Przemilów–Wrocław 1980–1981*, typescript in the collection of the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design Documentation Centre in Wrocław (hereafter: ODS ASP), p. 20.

⁴ See **M. Jędrzejewski**, *PWSSP we Wrocławiu 1946–94 – rys historyczny*, [in:] 1791–1994. *Szkoła plastyczna we Wrocławiu – tradycja i teraźniejszość* [exhibition cat.], Brunswick State Museum – State Higher School of Fine Arts in Wrocław, 1994, Ed. **A. Saj**, Wrocław 1994, p. 127.

⁵ See **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *Sztuki projektowe na wrocławskiej uczelni artystycznej (1945–2006). Architektura wnętrz, wzornictwo, wystawiennictwo, scenografia*, [in:] *Wrocław sztuki. Sztuka i środowisko artystyczne we Wrocławiu 1946–2006*, Ed. **A. Saj**, **A. Kostołowski**, Wysoka 2006, p. 250.

⁶ To become qualified to head the Faculty, in 1949 Wincze defended his diploma thesis on interior architecture, completed under the direction of Wojciech Jastrzębowski. In the same year he also became a master carpenter of the Wood Crafts Guild in Kłodzko and Wrocław. See **W. Wincze**, *Uczelnia...*, p. 17; **T. Mikołajczak**, *Władysław Wincze*, Wrocław 2019, p. 63.

⁷ **W. Wincze**, *Fragmety*, Wrocław 1991, manuscript in the collection of ODS ASP, p. 123.

⁸ See **W. Wincze**, *Uczelnia...*, pp. 11–12; **I. Huml**, *Olgierd Szlekys i sztuka wnętrza*, Warszawa 1993, p. 55.

⁹ See **T. Forowicz**, *Etapy życia. Lwów–Wrocław*, Wrocław 2009, p. 109.

¹⁰ See **W. Wincze**, *Wydział Architektury Wnętrz – szkic historyczny 1948–1980*, Wrocław 1985, typescript in the collection of ODS ASP, p. 4.

¹¹ See **M. Jędrzejewski**, *Historia Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa ASP we Wrocławiu*, „Dyskurs” 2007, No. 6, p. 269.

¹² See *ibidem*, p. 271.

¹³ **A. Maga**, *Meblarstwo „Ładu” po 1945 roku*, [in:] *Spółdzielnia Artystów Ład 1926–1996*, Ed. A. Frąckiewicz, Warszawa 1998, p. 117; **M. Jędrzejewski**, *Architektura wnętrz, wystawiennictwo i scenografia w powojennym Wrocławiu. Część I: 1945–1981*, „Dyskurs” 2008/2009, No. 8, p. 135; **K. Charewicz**, *Władysław Wincze. Harmonia i ład w przestrzeni*, [in:] *Rzeczy niepospolite. Polscy projektanci XX wieku*, Ed. **Cz. Frejlich**, Kraków 2013, p. 208; **M. Korżel-Kraśna**, *Meblarstwo na Dolnym Śląsku w latach 1945–1990*, „Roczniki Sztuki Śląskiej” 2014, No. 23, p. 114; **I. Kozina**, *Polski Design*, Warszawa 2015, p. 114; **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza Władysława Winczego*, [in:] *Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach 1945–1981*, Ed. **A. Markowska**, **Z. Reznik**, Warszawa–Toruń 2016, s.100–102; *idem*, *Władysław Wincze...*, p. 71–72.

„Roczniki Sztuki Śląskiej” t. 23 (2014), s. 114; **I. Kozina**, *Polski design*, Warszawa 2015, s. 114; **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza Władysława Winczego*, [w:] *Sztuka polska na Ziemach Zachodnich i Północnych w latach 1945–1981*, red. **A. Markowska**, **Z. Reznik**, Warszawa–Toruń 2016, s. 100–102; **idem**, *Władysław Wincze...*, s. 71–72.

¹⁴ Zob. **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza...*, s. 102–103.

¹⁵ **W. Wincze**, *Fragmenty...*, p. 169.

¹⁶ Zob. **idem**, *Wrocławskie wnętrza*, „Architektura” 1959, nr 9.

¹⁷ Zob. **idem**, *Moja historia najnowsza 1945–1960*, Wrocław [s.a.], rkps w zbiorach ODS ASP, s. 78; *I Ogólnopolska Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej* [kat. wystawy], maj–lipiec 1952, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych w Warszawie – Galeria „Zachęta”, Warszawa 1952, s. 44; por. też **A. Maga**, *op. cit.*, s. 119; **M. Korżel-Kraśna**, *op. cit.*, s. 195.

¹⁸ **W. Wincze**, *Wydział...*, s. 8–9.

¹⁹ Zob. **M. Korżel-Kraśna**, *op. cit.*, s. 198.

²⁰ Zob. *I Ogólnopolska Wystawa...*, s. 29; **T. Forowicz**, *op. cit.*, s. 96.

²¹ Zob. *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej* [kat. wystawy], styczeń–luty 1955, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych we Wrocławiu, Wrocław 1955, s. 11.

²² **T. Forowicz**, *op. cit.*, s. 99.

²³ Zob. *Józef Chierowski*, Wrocław [s.a.], mps w zbiorach ODS ASP.

²⁴ Zob. *Jan Kowalczyk*, Wrocław [s.a.], mps w zbiorach ODS ASP.

²⁵ Zob. *I Ogólnopolska Wystawa...*, s. 41.

²⁶ **Z. Kawecki**, *Zbigniew Kawecki*, Wrocław [s.a.], mps w zbiorach ODS ASP.

²⁷ Wbrew opinii przedstawianej w tekstach niektórych badaczy i badaczek, według której projektantem żyrandola sali Senatu PWSSP był Jan Kowalczyk, należy podkreślić, że sam Wincze w swych wspomnieniach jako autora tej realizacji wskazuje Kaweckiego. Por. **W. Wincze**, *Fragmenty...*, s. 192; **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *op. cit.*, s. 261; **M. Jędrzejewski**, *Architektura wnętrza...*, s. 141; **I. Kałuża**, *Działalność artystyczna Katedry Projektowania Sprzętu Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. W. Okonia, Uniwersytet Wrocławski 2015, s. 61.

²⁸ Zob. **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *op. cit.*, s. 251; **K. Zatorska**, **M. Misiak**, *Zwiedzajcie piastowski Wrocław. Tadeusz Ciałowicz – projektant totalny*, Wrocław 2015.

²⁹ Zob. *Doroczna 1-Majowa Okręgowa Wystawa Plastyki. Malarstwo – rzeźba – grafika – architektura wnętrz i sztuka dekoracyjna* [kat. wystawy], maj–czerwiec 1953, Muzeum Śląskie we Wrocławiu, Wrocław 1953.

³⁰ **W. Kamiński**, *Wstęp*, [w:] *Doroczna 1-Majowa...*, s. 7.

³¹ Zob. *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej...*

³² **J. Kowalczyk**, *Wstęp*, [w:] *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej...*, s. 8.

³³ Zob. **A. Gabiś**, *Całe morze budowania. Wrocławska architektura 1956–1970*, Wrocław 2018, s. 57.

³⁴ Zob. *Doroczna Okręgowa Wystawa Prac Artystów Plastyków Okręgu Wrocławskiego* [kat. wystawy], maj 1956, Muzeum Śląskie we Wrocławiu, Wrocław 1956.

³⁵ **I. Kałuża** (*op. cit.*, s. 42) tego typu meble Forowicza zestawia z pracami Marii Chomentowskiej jako możliwym źródłem inspiracji.

³⁶ *Meble – ceramika – szkło* [kat. wystawy], marzec 1958, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych we Wrocławiu, Wrocław 1958; *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki...* **M. Korżel-Kraśna** (*op. cit.*, s. 190) wiosenną wystawę błędnie powiązała z rokiem 1956.

³⁷ W skład owej Grupy 10 wchodził: Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, Joanna Giers-Żemojtel, Władysław Żemojtel, Waldemar Kałużny, Zbigniew Makuch,

¹⁴ **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza...*, pp. 102–103.

¹⁵ **W. Wincze**, *Fragmenty...*, p. 169.

¹⁶ See **idem**, *Wrocławskie wnętrza*, „Architektura” 1959, No. 9.

¹⁷ See **idem**, *Moja historia najnowsza 1945–1960*, Wrocław [s.a.], manuscript in the collection of ODS ASP, p. 78; *I Ogólnopolska Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej* [exhibition cat.], May–July 1952, Central Office of Art Exhibitions in Warsaw – “Zachęta” Gallery, Warszawa 1952, p. 44; comp. also: **A. Maga**, *op. cit.*, p. 119; **M. Korżel-Kraśna**, *op. cit.*, p. 195.

¹⁸ **W. Wincze**, *Wydział...*, pp. 8–9.

¹⁹ See **M. Korżel-Kraśna**, *op. cit.*, p. 198.

²⁰ See *I Ogólnopolska Wystawa...*, p. 29; **T. Forowicz**, *op. cit.*, p. 96.

²¹ See *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej* [exhibition cat.], January–February 1955, Central Office of Art Exhibitions in Wrocław, Wrocław 1955, p. 11.

²² **T. Forowicz**, *op. cit.*, p. 99.

²³ See *Józef Chierowski*, Wrocław [s.a.], typescript in the collection of ODS ASP.

²⁴ See *Jan Kowalczyk*, Wrocław [s.a.], typescript in the collection of ODS ASP.

²⁵ See *I Ogólnopolska Wystawa...*, p. 41.

²⁶ **Z. Kawecki**, *Zbigniew Kawecki*, Wrocław [s.a.], typescript in the collection of ODS ASP.

²⁷ Contrary to the opinion present in the texts of some researchers, according to which the designer of the chandelier of the Senate Hall of the Academy of Fine Arts was Jan Kowalczyk, it should be emphasised that Wincze himself, in his memoirs, indicates Kawecki as the author of this work. Comp. **W. Wincze**, *Fragmenty...*, p. 192; **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *op. cit.*, p. 261; **M. Jędrzejewski**, *Architektura wnętrza...*, p. 141; **I. Kałuża**, *Działalność artystyczna Katedry Projektowania Sprzętu Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu*, MA thesis written under the guidance of Prof. Dr. habil. W. Okoń, University of Wrocław 2015, p. 61.

²⁸ See **M. Jędrzejewski**, **A. Saj**, *op. cit.*, p. 251; **K. Zatorska**, **M. Misiak**, *Zwiedzajcie piastowski Wrocław. Tadeusz Ciałowicz – projektant totalny*, Wrocław 2015.

²⁹ See *Doroczna 1-Majowa Okręgowa Wystawa Plastyki. Malarstwo – rzeźba – grafika – architektura wnętrz i sztuka dekoracyjna* [exhibition cat.], May–June 1953, Silesian Museum in Wrocław, Wrocław 1953.

³⁰ **W. Kamiński**, *Wstęp*, [in:] *Doroczna 1-Majowa...*, p. 7.

³¹ See *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej...*

³² **J. Kowalczyk**, *Wstęp*, [in:] *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Sztuki Dekoracyjnej...*, p. 8.

³³ See **A. Gabiś**, *Całe morze budowania. Wrocławska architektura 1956–1970*, Wrocław 2018, p. 57.

³⁴ *Doroczna Okręgowa Wystawa Prac Artystów Plastyków Okręgu Wrocławskiego* [exhibition cat.], May 1956, Silesian Museum in Wrocław, Wrocław 1956.

³⁵ **I. Kałuża** (*op. cit.*, p. 42) compares this type of furniture by Forowicz with the works of Maria Chomentowska as a possible source of inspiration.

³⁶ *Meble – ceramika – szkło* [exhibition cat.], March 1958, Central Office of Art Exhibitions in Wrocław, Wrocław 1958; *Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz i Grafiki...* **M. Korżel-Kraśna** (*op. cit.*, p. 190) erroneously linked the spring exhibition to 1956, see:

³⁷ The Group of 10 consisted of Alicja Hartman, Zdzisław Holuka, Joanna Giers-Żemojtel, Władysław Żemojtel, Waldemar Kałużny, Zbigniew Makuch, Mieczysław Rokicki, Krystyna Cybińska, and Witold and Danuta Turkiewicz.

Mieczysław Rokicki, Krystyna Cybińska oraz Witold i Danuta Turkiewiczowie.

³⁸ *Fotel Zebra* Kałuźnego został wystawiony i sprzedany na aukcji w Desie Unicum w 2018 roku. Zob. *Design. Polska sztuka stosowana 1918–2018* [kat. aukcyjny], 6 listopada 2018, red. **C. Lisowski**, Warszawa 2018, nr 120.

³⁹ **J. Moskwa, J. Szefer**, *Nowoczesne gniazdko*, „Trybuna Wałbrzyska” 1958, nr 14, s. 1.

⁴⁰ **W. Wincze**, wstęp..., s. nlb.

⁴¹ Choć nazwisko Chierowski nie zostało uwzględnione w katalogu wystawy, to obecność na niej fotela i stolika dokumentują zdjęcia Zdzisława Holuki przechowywane w ODS ASP.

⁴² **W. Wincze**, wstęp, [w:] *Wystawa plastyki. Architektura wnętrz, formy przemysłowe, rękodzieło* [kat. wystawy], grudzień 1960, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych we Wrocławiu, Wrocław 1960, s. nlb.

⁴³ *III Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz „Retrospektywa piętnastolecia”* [kat. wystawy], grudzień 1961 – styczeń 1962, Muzeum Śląskie we Wrocławiu, Wrocław 1961.

⁴⁴ Zob. **M. Jędrzejewski**, *Architektura Wnętrz – Wydział i Katedra 1950–2000*, [w:] *Wystawa pedagogów. 50-lecie Wydziału AWiWP, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu*, marzec 2001, red. **E. Zielonka [et al.]**, Wrocław 2001, s. 2.

⁴⁵ Zob. **W. Wincze**, *Wydział...*, s. 12; **M. Jędrzejewski, A. Saj**, *op. cit.*, s. 251.

⁴⁶ Zob. **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza...*, s. 105–106.

⁴⁷ **W. Wincze**, *Wydział...*, s. 16.

⁴⁸ Zob. **B. Banaś**, *W poszukiwaniu dolnośląskich ikon dizajnu*, „Roczniki Sztuki Śląskiej” t. 23 (2014), s. 225–226.

³⁸ Kałuźny’s *Zebra* armchair was exhibited and sold at auction in the Desu Unicum in 2018. See: *Design. Polska sztuka stosowana 1918–2018* [auction cat.], 6 November 2018, Ed. **C. Lisowski**, Warszawa 2018, No. 120.

³⁹ See **J. Moskwa, J. Szefer**, *Nowoczesne gniazdko*, „Trybuna Wałbrzyska” 1958, No. 14, p. 1.

⁴⁰ **W. Wincze**, introduction..., n. pag.

⁴¹ Although Chierowski’s name was not included in the exhibition catalogue, the presence of the armchair and the table is documented by Zdzisław Holuka’s photographs stored at ODS ASP.

⁴² **W. Wincze**, introduction, [in:] *Wystawa plastyki. Architektura wnętrz, formy przemysłowe, rękodzieło* [exhibition cat.], December 1960, Central Office of Art Exhibitions in Wrocław, Wrocław 1960, n. pag.

⁴³ *III Okręgowa Wystawa Architektury Wnętrz „Retrospektywa piętnastolecia”* [exhibition cat.], December 1961 – January 1962, Silesian Museum in Wrocław, Wrocław 1961.

⁴⁴ See **M. Jędrzejewski**, *Architektura Wnętrz – Wydział i Katedra 1950–2000*, [in:] *Wystawa pedagogów. 50-lecie Wydziału AWiWP, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu*, Ed. **E. Zielonka [et al.]**, Wrocław 2001, p. 2.

⁴⁵ **W. Wincze**, *Wydział...*, p. 12; **M. Jędrzejewski, A. Saj**, *op. cit.*, p. 251.

⁴⁶ **T. Mikołajczak**, *Wrocławskie wnętrza...*, pp. 105–106.

⁴⁷ **W. Wincze**, *Wydział...*, p. 16.

⁴⁸ See **B. Banaś**, *W poszukiwaniu dolnośląskich ikon dizajnu*, „Roczniki Sztuki Śląskiej” 2014, No. 23, pp. 225–226.

Słowa kluczowe

Wydział Architektury Wnętrz, Wydział Drewna i Metalu, Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, Władysław Wincze, wystawy okręgowe

Keywords

Faculty of Interior Architecture, Department of Woodwork and Metalwork, State Higher School of Fine Arts in Wrocław, Władysław Wincze, regional exhibitions

References

1. **Banaś Barbara**, *W poszukiwaniu dolnośląskich ikon dizajnu*, „Roczniki Sztuki Śląskiej” t. 23 (2014).
2. **Forowicz Tadeusz**, *Etapy życia. Lwów–Wrocław*, Wrocław 2009.
3. **Jędrzejewski Michał**, *Architektura wnętrz, wystawiennictwo i scenografia w powojennym Wrocławiu. Część I: 1945–1981*, „Dyskurs” 2008/2009, nr 8.
4. **Jędrzejewski Michał**, *Historia Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa ASP we Wrocławiu*, „Dyskurs” 2007, nr 6.
5. **Jędrzejewski Michał**, *PWSSP we Wrocławiu 1946–94 – rys historyczny*, [w:] 1791–1994. *Szkoła plastyczna we Wrocławiu – tradycja i teraźniejszość* [kat. wystawy], Brunszwickie Muzeum Krajowe – Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych we Wrocławiu, red. **A. Saj**, Brunszwik–Wrocław 1994.
6. **Jędrzejewski Michał, Saj Andrzej**, *Sztuki projektowe na wrocławskiej uczelni artystycznej (1945–2006). Architektura wnętrz, wzornictwo, wystawiennictwo, scenografia*, [w:] *Wrocław sztuki. Sztuka i środowisko artystyczne we Wrocławiu 1946–2006*, red. **A. Saj**, Wrocław 2007.
7. **Korżel-Kraśna Małgorzata**, *Meblarstwo na Dolnym Śląsku w latach 1945–1990*, „Roczniki Sztuki Śląskiej” t. 23 (2014).
8. **Maga Anna**, *Meblarstwo „Ładu” po 1945 roku*, [w:] *Spółdzielnia Artystów „Ład” 1926–1996*, red. **A. Frąckiewicz**, Warszawa 1998.

9. **Mikołajczak Tomasz**, *Władysław Wincze*, Wrocław 2019.
10. **Mikołajczak Tomasz**, *Wrocławskie wnętrza Władysława Winczego*, [w:] *Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych w latach 1945–1981*, red. A. Markowska, Z. Reznik, Warszawa 2016.
11. **Wincze Władysław**, *Wrocławskie wnętrza*, „Architektura” 1959, nr 9.

Tomasz Mikołajczak, PhD, t.mikolajczak@asp.wroc.pl

Employee of the Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław. Participant of Polish and international research projects. Curator of exhibitions, including the “Władysław Wincze. Interiors” exhibition at the Museum of Architecture in Wrocław. Author of books and scientific articles on the history of medieval, modern and contemporary art, history of design, cultural heritage and cultural tourism. Editor-in-chief of the publishing series “Wrocławskie Środowisko Artystyczne” (Artistic Milieu of Wrocław).

Summary

TOMASZ MIKOLAJCZAK (The Eugeniusz Geppert Academy of Art and Design in Wrocław) / The beginnings of the Faculty of Interior Architecture of the State Higher School of Fine Arts in Wrocław. Between the “Lad” (Harmony) tradition and the Thaw’s modernity

This article analyses the creative attitudes of artists teaching and studying at the Faculty of Interior Architecture of the State Higher School of Fine Arts in Wrocław in the first decade of its existence, i.e. in the 1950s. This period was associated with the domination of the politically imposed doctrine of Socialist Realism, but at the Wrocław Academy of Fine Arts the Dean of the Faculty tried to promote the patterns developed before World War II by the “Lad” Artists’ Cooperative, of which he himself was a member. The second half of the 1950s brought a sense of breakthrough expressed by the new aesthetics which was a response to the changes taking place in Poland during the political Thaw. They resulted in the emergence of new social needs and expectations, to which artists responded by attempting to create modern living conditions different from the previous ones, whose attributes would be formally redefined objects of everyday use. The aspiration for change was particularly shared by the generation of Polish designers born in the 1920s who were admitted to art schools just after the end of World War II, and an important place for the presentation of their achievements were regional exhibitions organised by the Association of Polish Artists and Designers and the Central Office of Art Exhibitions in Wrocław.